

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **104**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

6

LIPANJ
2012

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@plsavez.hr
http://www.plsavez.hr

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@plsavez.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisak

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotičeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@plsavez.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza broj 2360000-1101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi **35 eura**, a uplaćuje se na račun SWIFT: ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj. IBAN za uplate iz inozemstva jest HR4123600001101495742.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj

otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@plsavez.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini svim pretplatnicima šalje uplatnica za pretplatu.

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://hps.plsavez.hr>

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

264 Klek kao nadahnuće**268** Stari gradovi Ivanšćice i drugi gradovi i utvrde**282** U carstvu najviših velebitskih vrhova**292** Znete li ime najvišeg vrha Dabarskih kukova?

Sadržaj

Članci

- 264** Klek kao nadahnuće
prof. dr. Željko Poljak
- 268** Stari gradovi Ivanšćice i drugi gradovi i utvrde
Zlatko Pap
- 278** Otok Ist - leptir koji otvara vrata srednjeg Jadrana
Vanja Radovanović
- 282** U carstvu najviših velebitskih vrhova
Kristina i Dean Jurčić
- 288** Ovisnost o planini
Nikola Sedmak
- 290** Kalnička Škrinja, vrh moga djetinjstva
Anica Hrlec
- 292** Znete li ime najvišeg vrha Dabarskih kukova?
Hrvoje Zrnčić
- 294** Planina kao žena
MIT
- 295** Kako napisati osobni planinarski životopis
Željko Bockovac

Info

- 296** Japetić (879 m)
- 298** Planinarska kuća Alan (1340 m)
- 299** Hrvatski planinar« – časopis sa stoljetnom tradicijom
- 299** www.hpd-kamenar.hr
- 299** Vremeplov

Rubrike

- 300** **Zaštita prirode:** Eko-akcija uklanjanja otpada u Žumberku, Lipanj u Lipiku, Akcija čišćenja rijeke Cetine
- 301** **Planinarski putovi:** e-putovi - nova službena vrsta planinarskih putova

Tema broja

Klek kao nadahnuće

Naslovnica

Na vrhu Stola (Slovenija),
foto: Vanja Radovanović

- 302** **Nova izdanja:**
Predstavljena knjiga o životu i radu Mladena Kuke
- 303** **Vijesti:** Dani hrvatskih planinara na otoku Mljetu, Festival planinarstva u Omišu, Hrvatski planinarski savez – član EU planinarskog foruma, 16. međunarodni dan pješačenja u Istarskoj županiji, Uspon na Visočicu, Novosti iz PS Varaždinske županije. Zovu nas planine, Pohod Podunavskim pješačkim putom, Dvije karlovačke obljetnice
- 309** **Kalendar akcija**

Klek kao nadahnuće

TOMISLAV MARKOVIĆ

prof. dr. Željko Poljak, Zagreb

»Neima jamačno brda ni planine u Hrvatskoj, a možda i u cijeloj trojednoj kraljevini, o kojoj bi se u puku više bajalo i pripoviedalo, nego što se pripovieda o Kleku, što no leži u ogulinsko-slunjskom okružju nedaleko Ogulina. U svojoj bezazlenoj lahkovjernosti pripovieda si narod, kako tamo čarobnice sa svih strana na skupštine dolaze, a poslie skupštine kolo plešu; dapače ista Kranjska šalje tamo četu svojih jašimetala. Drugi opet otrešav se ovakvih bajki, kojimi si prosti puk radnju osladjuje i razgovore začinja, pripoviedaju kao nedvojbeni pojav, kako se od nebrotjenih rojeva pčela, kojima Klek za košnicu služi, stienom med ciedi. Kad bih se bio, bivši djetetom, kojom zgodom izpod Kleka zaputio, bio bih ga i sam prekrstiv se, sa: daleko ti kuća! pozdravio. Nu u sadanjoj svojoj dobi poželih tim većma, da se s njim upoznam, što sam za mlada toliko čuo o njem pripoviedati. Godine 1865. udesila mi se zgoda, te mi se želja ispunila« – tako je započeo svoj putopis po Kleku dr. Josip Torbar (1824–1900) – svećenik, akademik

i profesor, a kao prirodoslovac nije odolio da na vrhu ispita utjecaj visine te zaključio:

»Jedini pojav, što ga zamjetih, bijaše slabiji zvuk; jer pištolj, opalivši ga nekoliko puti, nije onako žestoko prasnuo kao u nizinah«.

S koje li se god strane priđe Kleku, svaki put pokazuje drukčiji oblik, no njegova značajna i smjelo uzdignuta, pa i prevjesna stijena, uvijek privlači pozornost putnika. Za olujnih noći kad vihori lome granje, sablasno se doimlju narodne priče o vješticama koje uz paklenske krikove hrle na metlama Klekovu vrhu, gdje do zore plešu svoj pakleni ples.

Prema narodnoj mašti koja kao ostatak pretkršćanskih vjerovanja i danas živi u selima ogulinske okolice, današnji Klek zapravo je okamenjeni bog Klek koji se zamjerio vrhovnom bogu Perunu jer se previše motao oko njegove žene. Potukli su se, Perun ga je u borbi strijelom pogodio u petu i Klek se skamenio. I, doista, cijeli hrbat planine nalikuje ljudskom tijelu kojem se jasno razabiru golema

glava, grudi, izdignuta koljena i stopala (stopala su Male Klečice). Krv koja je potekla iz Klekove rane i danas još teče kao nepresušni Klečki potok. Narod priča da u nutrini Klekove stijene počiva ukleta kraljevna pretvorena u zmiju koja čuva hrpu zlatnika. Svake godine na Ivanje stijena se otvara i ako se neki junak usudi ući i poljubiti zmiju ona će se opet pretvoriti u kraljevnu i postati njegova zajedno s blagom.

Povjesničar Valvasor pisao je već 1689. o narodnim vjerovanjima o zlodusima na Kleku, a gotovo dva stoljeća nakon njega zabilježio je i August Šenoa: *»Narod pripovijeda o Kleku koje-kakvih strahota. Ondje da je vrzino kolo, tj. ročište svih vještica, coprnaka i zloduha naše zemlje, ovamo da lete zrakom, pa viečaju kakovo će zlo počinuti narodu«*. Rudolf Strohal (1856–1936) sabrao je više narodnih pripovijedaka koje govore o Kleku i tiskao ih 1931. u Zagrebu.

Danas narod više ne vjeruje u takve nadnaravne pojave, ali se tradicija zadržala u običaju da Ogulinke kostimirane u vještice, a u organizaciji Turističke zajednice, dočekuju na željezničkom kolodvoru veće skupine turista i planinara. Dapače, u duhu današnjeg vremena imaju A i B prometnu dozvolu za – letenje na metli.

Klek u hrvatskoj književnosti

Ne samo narod nego i brojni Klekovi poklonici – putopisci, pjesnici i slikari – do dana današnjega nalaze u toj planini nadahnuće. Tako je već August Šenoa putujući podnožjem 1873., zadivljen njegovim oblikom, pisao:

»Al' Klek stoji sam, ponosit, njemu nema susjeda do zvijezde i oblaka... Meni se čini kao da sjedi vrh pećine mrk, ponosit gorostas, star okorjel aristokrat ćelave glave, pune brade, gledajući ravno-dušno što pod njim rade i grade ti smrtni čovoljci i ljudići, ti plebejski crvići.«

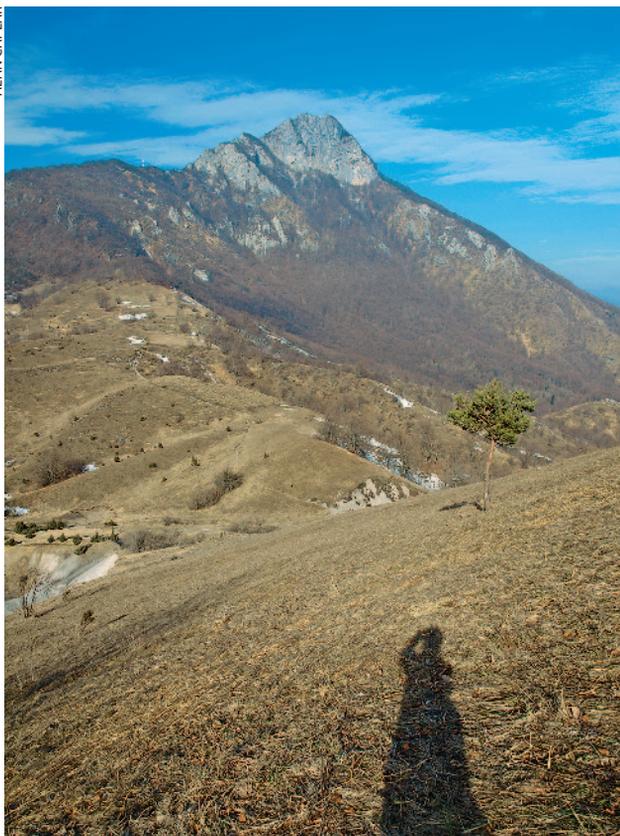
»Neima jamačno brda ni planine u Hrvatskoj, a možda i u cijeloj trojednoj kraljevini, o kojoj bi se u puku više bajalo i pripovijedalo, nego što se pripovijeda o Kleku, što no leži u ogulinsko-slunjskom okružju nedaleko Ogulina.«

Vladimir
Varlaj: Klek

MARKO DUJKSI
ALAN CAPLAR

Klek je s vremenom postao najpopularnijom hrvatskom planinom i bio je poznat nadaleko. Opjevao ga je već 1882. hrvatski književnik Ante Kovačić u Viencu:

Pod Klekom

*Što si smrknut, stari Kleče?
Zašto ti se čelo mršti?
Hoće l' gromi da zaječe?
Hoće l' vihor zviždnut ljuti?
Hoće l' ustat soko-ptice
I na orle grabilice...*

Književnik Alberto Weber, rođen u Ogulinu 1875. i po vlastitoj želji pokopan pod Klekom, u Ogulinu, ispjevao je koncem 19. stoljeća nadušak u duhu romantike pjesmu o Kleku i objavio je 1898. u Hrvatskom planinaru (br. 2, str. 25):

Klek

*Iznad munja, oblaka i triesa
Orijaški, poput kamen diva,
Sanak vječni spokojno što sniva,
Klek se gordi diže put nebesa.*

*Veličajan sred mira i biesa,
Časak rujan u sunašcu pliva,
Čas mu glavu našem vidu skriva
Tmasto vrelo, leglo urnebes.*

*Kršna roda ponosita slika,
Alem kamen hrvatskijeh gorâ,
ne ima mu ravna takva lika.*

*Od Crnoga do Jadranskog mora,
Sokolovâ timor i slobode,
Na njem vile svoje kolo vode.*

Ogulin 2. travnja 1898.

U Kleku je Ivana Brlić Mažuranić (1874–1938) našla nadahnuće za svoje znamenite Priče iz davnine, npr. za strašnu planinu Kitež. Ona sama kaže u svojoj autobiografiji: »Čudnovati i napadni oblici Kleka i romantičnost Dobre pružali su mojoj mašti toliko hrane da sam daleko u noć prevračala u mislima najčudnovatije slike i fantastične mogućnosti: što li se sve odigrava u dubokoj noći Kleka.«

Naš poznati atletičar i olimpijac Zdravko Ceraj (1920–2011), koji je uz to bio istaknuti planinar i alpinist, prilikom uspona kroz stijenu jugoistočne glave u Kleku ljeti 1941. ispjevao je pjesmu Kleku, koja započinje ovim stihovima:

*Tiha ljetna noć –
Zvijezde nebom trepere,
Sparina sa zemlje se diže,
A ja korak po korak
Silueti dolazim bliže...*

HP 1942, str. 24

Planinarskom pjesniku Zdravku Šiliću (Podorašac kod Konjica, 1944.) Klek je česta inspiracija (Proljeće na Kleku, Klek, Klečice i klečke vještice, Usnulom divu...). Njegov Pozdrav Kleku s Medvednice počinje ovim stihovima:

*Sa Sljemena gledam diva
Kako spava, kako sniva.
Čudesan je, veličanstven,
Po ljepoti i jedinstven...*

Klek je u novije doba bio tema i Dragi Štambuku, liječniku, diplomatu i pjesniku koji se u svijetu afirmirao haiku stihovima. O Kleku je napisao nekoliko pjesama, a pjesma Klek završava ovim stihovima:

...
A usnuli vitez
Iz starine Kleka
Ustati će jednom
I dosegnut gaj.

Ogulin, 17. svibnja 2003.

Ovu malu književnu kroniku završit ćemo pjesmom u prozi iz novijeg vremena kojom doživljaj Kleka opisuje jedna hodočasnica kulturnom vrhu hrvatskih planinara:

*»Samo smo nas dvoje, Klek i ja u bezvremenu...
Oboje i šutnjom i pogledima znamo da ću ga nositi
u sebi ma gdje bila i vratiti se kad vrijeme postane
preteško.«*
(Rajka Blašković, Ogulin, 1985.).

Klek u likovnoj umjetnosti i glazbi

No Klek je tokom stoljeća bogato nadahnjivao i slikare. Prvu poznatu sliku Kleka nalazimo u monumentalnom djelu Die Ehre des Herzogthums Krain (1689.) u kojem je Slovenac Johann Weichardt Valvasor (1641–1693) donio sliku Ogulinske tvrđave. U lijevom gornjem kutu ucrtan je i Klek, a pored vrha upisano je: Mons Klyek. Austrijski slikar Franz Jaschke (1775–1812), putujući po habsburškoj monarhiji, slikao je početkom 19. stoljeća Ogulin i Klek. Od hrvatskih umjetnika spomenut ćemo najprije ulje na platnu Klek Otona Postružnika (1900–1978), suosnivača grupe Zemlja. Ta slika iz 1929. najreprezentativnije je djelo te grupe, »nedvojbeni je vrhunac, čista vizija sklada i ljepote« (Ivanka Reberski) i »pojednostavljeni realizam smišljene konstrukcije« (Grgo Gamulin). Vladimira Varlaja (1895–1962) možemo s pravom nazvati slikarom Kleka; njegova ulja na platnu s klečkim motivima u različita godišnja doba mogla bi ispuniti jednu dvoranu neke umjetničke galerije. Na Varlajevoj retrospektivi 1992. u Zagrebu bilo je desetak slika Kleka. Za jednu od njih Ljubo Babić kaže: »Ta ga slika čini našim najboljim pejzažistom«, a Vid Fijan: »Uzvišen, nestvaran, doživljajan«. Alpinist i grafičar Slavko Brezovečki (1911–1989) doživljavao je stijenu Kleka ne samo kao penjač nego i nadahnućem umjetnika (crtež u HP-u 1945.).

No Klek je nadahnjivao i naše glazbenike, pa je tako Ivan Zajc (1832–1914) uglazbio ovu Poputnicu Kleku Ivana Trnskog (1819–1910):

*Gore na visu našega Kleka
Što no se vidi grđan s' daleka
čuje se oj!
Gore na Kleku junačka glava
Hrvatski junak lego da spava
narodni div.
Vila mu kupi mladjane čete
Srca su hrabra, streljanke lete,
grla im zvon.
Takva smo četa, sinci smo Kleka,
Zbor smo pjevača, vilina jeka.
Gledamo da nam sunašce sine,
Gledamo složno natpjevati ine...*

Stari gradovi Ivanščice i drugi gradovi i utvrde

Zlatko Pap, Varaždin

Idu ljeta i stoljeća, ni traga ti neće biti,
oko tvog će spomena samo bršljan priče viti.

Ulderiko Donadini

Planina Ivanščica, najviša planina Hrvatskog zagorja (1061 m), nosila je u srednjem vijeku naziv Hochujuria, Hovhujuria, Hogora, Hočura i konačno Očura. Već je Josip Pasarić istaknuo da je Ivanščica »čudna gora«, koja s različitih točaka gledišta pruža sasvim drugačiju sliku (cjelovita masa i množina svih oblika poput grebena, strmina, zaravanaka, lomova, dolova...). Nekada su stanovnici špilja tražili dobar kamen za izradu sjekire, a stanovnike oko Ivanščice sve donedavno zanimali su ugljen, kvarcni pijesak, eventualno nafta i plemeniti metali. Ivanščica je prošarana ugljenokopima. Ime »Železnica« nastalo je prema željeznoj rudi koja se tamo iskopavala, a prvi se put spominje 1782. godine. Pored Vražje pećine, a podno kapele Svetog duha, nekada se kopala ruda limonit. Golema stijena Vražja pećina minirana je da se kamen iskoristi za gradnju. Vozi-lima se nije moglo doći do kamenja koje se zaustavilo 300 metara od ceste i tamo je ostalo.

Po južnim i sjevernim padinama Ivanščice ljudi su podigli brojne utvrde. Prve utvrde, poput Gradine kraj Lobora, podignute su već u prapovijesti, a većina njih – osim Bele i možda Grebengrada – tijekom procesa fortifikacije čitave hrvatsko-ugarske kraljevine koju je kralj Bela IV. poduzeo nakon provale Tatara 1242. godine. Tako su na južnim obroncima sagrađeni Loborgrad, Gradina (kraj Lobora), Oštrcgrad, Belecgrad, Židovina, Milengrad, Gradišće, Gotalovec i Grebengrad, a na sjevernim obroncima Lepoglava, Cukovec i Bela. Promjenom doktrine ratovanja tijekom osmanskih ratova u 15. i 16. stoljeću te su utvrde postale nedostatne za obranu vlastelinstava i ostalog stanovništva pa su njihovi gospodari sagrađili na krajnjim izdancima Ivanščice nove fortifikacije – kaštele. Tako su ispod sjever-

nih padina planine sagrađeni kašteli Podbela (Bela I i Bela II) i Ivanec. Prestankom osmanlijske opasnosti u 17. stoljeću napuštaju se srednjovjekovne utvrde na vrletima visokih planina i stari se kašteli pretvaraju u dvorce, a na brežuljkastim izdancima Ivanščice grade se nove vlastelinske rezidencije.

Prema mr. sc. Krešimiru Reganu, poglavito prema njihovu izgledu, utvrde i kaštele na Ivanščici možemo podijeliti u nekoliko skupina. U prvu skupinu spadaju utvrđena gradišća – Gradina kraj Lobora i gradišće iznad Podruta (zemljani i kameni bedemi elipsoidnog tlocrta). U drugoj skupini (branič kule) utvrde se mogu podijeliti u dvije podskupine. U prvu svakako spadaju utvrde viteškog reda Ivanovaca Bela i Cukovec, a možda i utvrda Židovina (samostojeće branič kule). U drugu podskupinu ubrajaju se utvrde Oštrcgrad, Gotalovec i možda Lepoglava (branič-kule sastavni su dio obrambenog zida). U treću skupinu (nemaju branič-kule) idu utvrde Loborgrad, Belecgrad i Milengrad. U četvrtu skupinu (snažna središnja utvrda okružena prstenom obrambenih zidova) spada jedino Grebengrad. U petoj skupini nalaze se kašteli Podbela i Ivanec koji se grade u podnožju planine.

Grebengrad

U istočnom dijelu planine Ivanščice, na tubastim južnim obroncima markantnoga Velikog Lubenjaka (591 m), uzdižu se zidine (502 m) srednjovjekovnog Grebengrada (1209.). U knjizi »Stari gradovi, dvorci i crkve sjeverozapadne Hrvatske« autori Tomislav Đurić i Dragutin Feletar počinju tekstom: »Snažne kule, visoki zidovi i dominantan položaj na rubnom istočnom dijelu Ivanščice – bile su odrednice posebnog značaja

Po južnim i sjevernim padinama Ivanšćice ljudi su podigli brojne utvrde. Prve utvrde, poput Gradine kraj Lobora, podignute su već u prapovijesti, a većina njih – osim Bele i možda Grebengrada – tijekom procesa fortifikacije čitave hrvatsko-ugarske kraljevine koju je kralj Bela IV. poduzeo nakon provale Tatara 1242. godine

Grebengrada u nizu fortifikacija između Zagreba i Medvednice s jedne strane te Varaždina i Podravine s druge strane. Bila je to jedna od najvećih tvrđava u ovom dijelu Hrvatske i najdulje nastanjena – od 1209. do 1710. godine.«

Grebengrad zacijelo nosi ime po nepristupačnoj litici na kojoj je sagrađen. Kada i tko ga je počeo graditi nije poznato. Ispod staroga grada u amfiteatru okruženom šumama nalazi se jedinstveno planinarsko naselje sa skloništima »Kvrge«, »Gojzerica« i »Topličica«. To su nekadašnje seoske kuće zaselka Novoselci, čiji su se stanovnici spustili u nizinu prema Mađarevu. Iznad Kvrge su ferijalci kopali temelje današnje planinarske kuće. Veliki planinarski dom dovršen je 1986.

Opasno penjanje na grebengradske zidine

Grebengrad

Grebengrad pamti nesretne ljubavi i nemio događaj koji je opisao Tomislav Đurić: »U vezi otimačine grada, Batthyani je poslao Nikoli Frankopanu zagrebačkog građanina i odvjetnika Ivana Krušelja. Ban Nikola Frankopan, kojeg povijest pamti kao veoma naprasitog i nepopularnog čovjeka, ne samo da nije htio razgovarati s Krušeljom već je naredio da mu se sje kirom odsječe glava. To je ujedno bio kraj njegove banske vlasti. Nastala je velika uznemirenost u samom Griču, uzbudilo se i plemstvo, te se Nikola morao 1622. godine zahvaliti na banskoj časti. Građani Griča, kako kaže legenda, prokleli su njegov rod a kletva se ostvarila 50 godina kasnije, kada je 1671. godine Krsti Frankopanu na isti način odsječena glava u Bečkom Novom Mjestu.«

ZLATKO PAP

Pusta Bela 2001. (posljednji snimak zida prije urušavanja)

Grebengrad je polazna točka uzdužnoga planinarskog puta do vrha Čeva i kontrolna točka Zagorskoga planinarskog puta (ZPP). Planinari i izletnici krstare okolnim šumama u potrazi za brojnim vrstama gljiva i kestenima. Na livadama Velikog Lubenjaka (591 m) planinari se u proljeće dive hrvatskim orhidejama, mnoštvu velevjetnog naprstka te ljekovitom samoniklom bilju kao što su menta, pelin, stolisnik i brojne mirisne šumske jagode.

Pusta Bela

Između obronaka Ivanščice, poprečnim rasjedom Belskim dolom između Preprotja (491 m) i Pšelnaca (556 m) te Drvišnice (556 m), »prašile« su iz Zagreba prema Varaždinu naoružane kočije koje su prevozile pustolove, švercanu luksuznu trgovačku robu i putnike sumnjivog morala kroz redovničku državu templara, a kasnije ivanovaca. »Već u ranom srednjem vijeku ovim krajem upravljaju spomenuti viteški redovi. Ovi posljednji ostavili su uspomenu na svoje postojanje u brojnim imenima – mjesto Ivanec, Ivanečko polje, potok Ivanščak i Ivanuševo brdo (320 m), na čijem su vrhu ruševine Puste Bele (1163.) izazivale i još uvijek izazivaju znatiželju posjetitelja. Oko njih je ljudska mašta plela legende i bajke sa željom da sazna što je tu zapravo bilo, tko je tu gradio i rušio, tko je tu živio i umirao. »Pusta Bela postaje sve pustija i manja, a samim tim i zagonetnija« – piše Andrija Lukinović u knjizi »Župa Margečanska«.

Iz tajnog arhiva vatikanskih dokumenata od 1308. i 1311. o procesima protiv templarskog reda saznajemo da su ih vodili francuski inkvizitori. Sva nastojanja Pape Klementa V. iz kolovoza 1308. (nakon što su čelnici templara mučenjem priznali grijeh i dobili odrješenje) da ih ponovno integrira pod uvjetom i da ne opovrgnu priznanja nisu urodila plodom. Unatoč papinim nastojanjima da spasi templare, francuska inkvizicija je po nalogu kralja Filipa IV. zaplijenila sve bogatstvo templara, a pariški nadbiskup Philippe de Marigny, vjeran kralju Filipu V., sazvaio je 11. svibnja 1310. koncil svoje biskupije u Parizu, koji je 54 templara osudio na lomaču.

Mr. Regan u radu »Srednjovjekovne utvrde i kašteli na obroncima Ivanščice« piše: »Ruševine srednjovjekovne utvrde Bele nalaze se na sjever-

nim obroncima Ivanščice, neposredno iznad Belskog dola. Svojim položajem Bela je štitila značajnu prometnu komunikaciju kroz istočni dio gorskog masiva Ivanščice, a koja je ugarske zemlje preko Varaždina, Ivanščice i Hrvatskog zagorja povezivala s ostalim dijelovima Kraljevine Slavonije i dalje prema moru. Iako se utvrda Bela prvi put spominje 1275. godine, u imenu opata Margarita, poglavara Bele (frater Margarita preceptor de Bela), njezina je prošlost mnogo starija. Sagradili su je vitezovi viteškog reda sv. Ivana Jeruzalemskoga (Fratres hospitalis sancti Iohannis Hierosolymitani), osnovanog u Jeruzalemu između 1070. i 1099., a potvrđenog od pape 1113. U Hrvatskoj se pojavljuju u drugoj polovici 12. stoljeća, a Belu su najvjerojatnije gradili potkraj tog stoljeća.«

Kako je tada bilo, pisao je i Ivan Kukuljević Sakcinski u povijesnom djelu »Priorat Vranski«: »Stari grad Bela ležao je u varaždinskoj županiji. Bijaše sagrađen na obronku gore Ivanščice. Brdo na kojem se još danas vide ruševine tog grada zove narod Ivanuševo brdo. Izpod grada uzduž drumu, koji vodi u Gotalovec, teče potok Belščina toliko silnim tiekom, da u daljini četvrt sata može tjerati pet mlina.«

Velika tvrđava potječe iz ranoga srednjeg vijeka. Izložena napadima zbog uloge ivanovaca u dinastičkim borbama, razrušeni grad (dirutum castrum), narod je nazvao Pusta Bela ili Belagrad. Grad je izgorio 1481. Sve je manje zidina koje se ruše pod teškim mokrim snijegom i olujnim nevremenima. Članovi HPD-a »Dugi vrh« iz Varaždina zaslužni su za postavljanje križa, počistili su unutrašnjost i zgradili jamu posred gradine. Protiv elementarnih nepogoda ne mogu se boriti. Zidine se odvaljuju stvarajući sipar u podnožju. Kasnije su u dolini rijeke Bednje izgrađena dva dvorca, Bela I i Bela II, koje je narod nazvao Podbela.

Oštro oko planinara na strminama podno zidina može uočiti hrvatsku orhideju bijelu naglavicu. Padine krasi crvene bobice oštroolisne i dugolisne veprine. U proljeće posjetitelji uživaju u mnoštvu proljetnica, a oni s dobrom kondicijom mogu proći »Varaždinsku planinarsku obilaznicu« čija je kontrolna točka i Pusta Bela.

Planinarka Đurđica Kocijan-Sever u članku »Pusta Bela više nije pusta«, objavljenom u

Pusta Bela 2003. (sipar pod bivšim zidom)

»Hrvatskom planinaru«, svojim očima gleda na stari grad: »Godine 1982. otvoren je planinarski put 'Po starim gradovima Ivanščice'. Belagrad je postao jedan od njih. Teško dostupan za vrijeme vegetacije nije bio češće posjećivan. Nekoliko zaljubljenika u svoj zavičaj, njegovu povijest i sadašnjost, počeli su 2000. godine uređivati teren omeđen ostacima zidina. Utabali su stazu do starog grada i obilježili planinarskim oznakama. Bili su to planinari »Dugog vrha« iz Varaždina. Pusta Bela je oživjela. Češće ju posjećuju planinari i izletnici, naročito u ljetne dane kada se mogu u podnožju osvježiti izvorskom vodom i nabaviti žive pasturve. Ona je lijepa za samotni izlet, još ljepša u društvu. Nezaobilazna je i najposjećenija na Uskrsni ponedjeljak kada se poslije Čeva, Varaždinskog planinarskog puta ovdje počiva, uživa i moli. Pusta Bela više nije pusta, doista.«

Milengrad

Brijeg Gradinovec (786 m) uklopljen u masiv Ivanščice svojim imenom svjedoči da je na njemu nekada bio stari grad. Gradinovec rastavlja poprečna uska draga od brijega Raščine (oko 400 m), gdje je na nepristupačnoj i strmoj vapnenačkoj stijeni (430 m) uzidan grad Melengrad ili Milengrad – Mellen aliter Zajezda (1309.) iznad Grtovca i kanjona potoka Melnice ili Milnice.

Nasuprot Milengrada proteže se Degačica (550 m). Nagada se da je Milengrad prvotno bio drvena utvrda. Damir Hrelja iz Državnog arhiva u Varaždinu potvrdio je da »vuci s istoka« – Turci, nemaju veze s utvrdom te dodao da je utvrda sagrađena prije turske opasnosti u 15. stoljeću, a stotinu godina kasnije već je razrušena.

Gradina je stanište zmija ljutica koje imaju dovoljno zaklona pod kamenjem, a bile su poznate i velike kolonije šišmiša. Jastrebovi se spuštaju s vrhova planine u Milengrad, čije su dobro očuvane zidine prošarane najraznovrsnijim strijelnicama, a u dimnjaku i danas ima čađe. Priča se o razbibrigama plemića koji su na nesigurne podloge pod prozorima iznad provalija postavljali podanike da tu balansiraju i kladili

se tko će prije pasti u ambis. Povijest je poslije zabilježila zanimljiv podatak da su tu bili srednjovjekovni zahodi. Grad je bio napušten i prepušten zubu vremena te se 1683. spominje kao *arx deruta*.

Zagrepčanin Marijan Taučer sreo se s Milengradom 1968. i od tada je veliki zaljubljenik u staru gradinu. Bori se za očuvanje Milengrada, a cilj mu je konzerviranje gradine, s tim da se na jednom dijelu izvede djelomična obnovi i postavi muzejska zbirka. U strmom i dubokom rasjedu ispod Milengrada smiruju se vode potoka Milnice, a u klancu između Gradinovca i Raščine leže stoljetne bukve. Od Milengrada do gore Glavčice (436 m) te na istok do Pepelarnice, pokrili su nanosi ugljenonosnu naslagu, kojoj je

Planina Ivanščica, najviša planina Hrvatskog zagorja (1061 m), nosila je u srednjem vijeku naziv Hochujuria, Hovhujuria, Hogora, Hočura i konačno Očura. Već je Josip Pasarić istaknuo da je Ivanščica »čudna gora«, koja s različitih točaka gledišta pruža sasvim drugačiju sliku (cjelovita masa i množina svih oblika poput grebena, strmina, zaravanaka, lomova, dolova...)

Loborgrad

Sjeverozapadno od Lobora iznad potoka Reke uzdizao se na vrhu zaklonjenom od pogleda (520 m) slabašan Stari ili Pusti Lobor ili Loborgrad (1259.), nehajno građen od kamena lomljenca i krpan množinom majušnih cigala, spominjan kao castrum Lobor. Regan piše da se Loborgrad prvi put spominje 1244. kao posjed, a 1259. kao utvrda: »Svojem položajem štittio je kolni prolaz kroz zapadni dio gorskog masiva Ivanšćice prema Lepoglavi. To je najmanji i najzapadniji zamak izgrađen na planini. Njegova zbijenost, nepristupačnost i veličina svjedoče o velikoj starosti te činjenici da je građen u vrijeme kada su obrambene vrijednosti mnogo više značile od udobnosti.«

Zbog nevjera i ubojstava, plemići jedan za drugim gube stari grad. Uz Pusti Lobor veže se legenda o Crnom Tomi Loborskom, vitezu razbojniku. Brlog Crnog Tome sakrio se u tamno gorsko zaleđe, obrastao dračem i kupinom. Po predaji Toma je stradao kada je oteo lijepu Katicu, kćer gospodara obližnjeg Oštrcgrada Babonića, u koju je bio zaljubljen mladi plemić Vladimir Zmajić. Uz pomoć sluge Petra, čiju je Ljubicu Crni Toma također obeščastio, mladi Zmajić zajedno sa svojim stricem Franjom Tahijem Susedgradskim provaljuje u utvrdu, ubija Crnog Tomu i njegova ortaka Haramića te oslobađa lijepu Katicu. O plemiću razbojniku Crnom Tomi Loborskom sačuvana je legenda u loborskom kraju, a u svojim djelima spominje ga i Marija Jurić Zagorka.

Oštrcgrad

Znatno viši susjedni Oštrcgrad (1330.), ujedno je i najviši stari grad. Nalazi se na vrhu Oštrcu (746 m). Ime brda Oštrc prvi se puta spominje 1258., a istoimena utvrda tek 1330. Smješten je na šiljatom brijegu iznad mjesta Lobora i crkve Majke Božje Gorske na teško pristupačnom brdu Gradini (382 m), te iznad planinarske kuće »Majer« (591 m). Spominje se kao Castrum Osztercz. Plemići su uglavnom radi nevjere morali napustiti grad ili su ga dobili »po pravdi«.

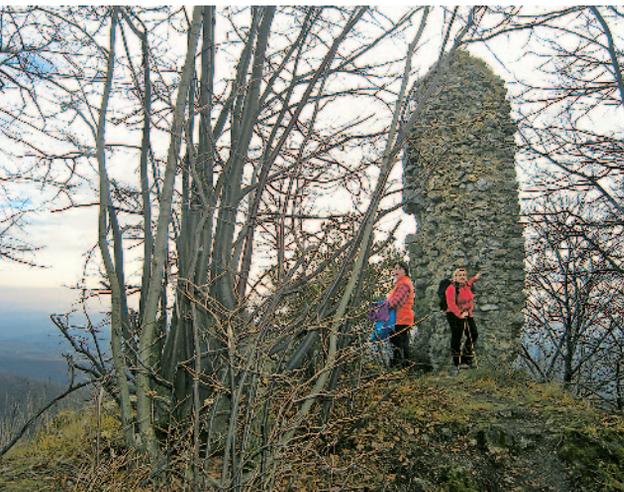
Izgrađen na oštrm vrhu te izložen grmljavinskim olujama i teškom snijegu, postao je gotovo hrpicom kamenja. Spomenimo da je crkva Majke Božje Gorske bila prvo svetište Majke Božje u sjeverozapadnoj Hrvatskoj.

Milengrad, carstvo zmija i jastreba

rov mrkog ugljena probijen nad Zviralama (307 m), gdje izvire zagorski potok Krapina. Zahvaljujući gospodinu Taučeru i prijateljima izašla je 2011. iz tiska knjiga »Milengrad« autora Krune Sudeca, čije čudesne fotografije krase djelo, te povjesničara Damira Hrelje. Knjiga baca novo svjetlo na jedan od najmističnijih srednjovjekovnih gradova na Ivanšćici.

Kada je putopisac i prvi urednik »Hrvatskog planinara« Dragutin Hirc pohodio Milengrad, posebno ga se dojmio njegov položaj u pogledu s jugozapada: »U prvi mah ne razabireš ogromne razvaline grada, jer se poput Velikog Kalnika uzidao među pećine, tek kad si podoštrio pogled, zagledaš pojedine mu zidove i podore. Niknuo je na vrletnoj visini poviše potoka Milnice koji teče duboko usječenim jarkom. Ima pod gradom jedna stijena u prilici zida, kakove nema ni jedan grad u domovini i kad zirneš u onu propast, zacrni ti se pred očima. Brijeg Raščina (Hraščina) na kojem je grad, zarastao je hrastom i guštikom tako da se čovjek samo teško probija.«

Da su ovdje u kamenom dobu živjeli ljudi, svjedoči iskopano kameno oružje. Narod ga naziva »strelni kamen« i misli da donosi sreću u kuću, pa ga stavlja i u žito. Unutar zidina gradine uređeno je ložište, postavljen je stol i klupe za odmor posjetilaca. Rijetki planinari pamte stih Ulderika Donadinija ispisan na zidu gradine: »Idu ljeta i stoljeća, ni traga ti neće biti, oko tvog će spomena samo bršljan priče viti.«

ALAN ČAPLAR

Oštrcgrad

»Na čunjastom, visokom vrhuncu, u oblacima kao oblačni divotni san – Oštrcgrad. Koliko gorostasne volje i napora trebaše za zidanje takvog grada! Kakvi visoki kameniti Babonici se morahu rađati u onoj visini, dignuti među orlušine pokornim kmetskim rukama...« – napisao je Antun Gustav Matoš u putopisu »Oko Lobora.«

Štefanija Belošević u članku »Dva susreta s Majkom Božjom Gorskom« (Planinarski zbornik, Varaždin 1997.) doživljava rodni kraj: »Tu je odzvanjao topot turskih kopita po širokom tragu miocenskih litavaca na dnu gore, dok je s njenih visova lukavi Loborac spuštao oderanu jelenju kožu napunjenu pšenicom i kukuruzom kao dokaz da ima u svom vrletnom zaklonu dosta hrane za dugu obranu. Stara gora pobirala je u svoje krilo šapate molitava bijelih fratara Templara koji su na jednom njenom vrhu podigli baziliku Majci Božjoj Gorskoj, a na drugom stari grad Oštrc kao kulu stražaru s koje žele držati na oku cijeli kraj. U njenim su dubinama zamirali krikovi posljednjeg Templara Pavla. I kad se nadnosiš nad ponor Pavlova hiža, čini se da u suštanju lišća dršću još njegovi jecaji.«

Belecgrad

Ispod južnih padina Ivanščice nalazi se mjesto Belec sa starom crkvom sv. Jurja i župnom crkvom Majke Božje Snježne, koje su svrstane među najvrjednije, najljepše i najbogatije primjerke graditeljske baštine u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Nešto sjevernije ispod krnjeg Babina zuba i nad šumnim nepresušnim

potokom Branom, uzdižu se ruševine Belca ili Belecgrada (1334.), iznad kojeg se dižu Belige (974 m) i Veliki Djedak s oštrom stijenom, vidikovcem Babinim zubom (772 m). I ovdje je oblik brijega utjecao na gradnju staroga grada te je dosta izdužen. Nalazi se na stjenovitom vrhu (580 m). Spominje se kao »Benediktus Thurozcy liber baro in Belec.« Građen je kao dio lanca obrambenih utvrda (Mali Tabor – Kostelgrad – Gorica – Cesargrad – Lobograd – Oštrc – Pusta Bela – Grebengrad).

Poznati prvak hrvatske povijesti, učeni kanonik Adam Baltazar Krčelić (1715. - 1778.), spominje da je ovdje u 18. vijeku bila tvornica puščanog praha (pulvis pireii). Emilije Laszowski, izdanak plemićke obitelji Šufflay, rođen u utvrdi Brlog na Kupi, prvi je obradio prošlost Belecgrada. Premda nije imao povijesnih izvora koji bi upućivali na njegove prve vlasnike, ipak je zaključio da je izgrađen koncem 13. stoljeća.

U posljednje vrijeme (1984. - 1993.) Belec je temeljito istraživao Drago Miletić iz Hrvatskoga restauratorskog zavoda i rezultate objavio u »Prilozima« Instituta za arheologiju. Iznio je misao da bi se nizom utvrda smještenih na južnoj strani Ivanščice, uz sustavno istraživanje i prikazivanje Lobora, Oštrca, Belca, Milengrada i Grebengrada, moglo doći do Sjeverozapadne transverzale hrvatskih burgova.

ZLATKO PAP

Belecgrad na vrhu strmoga brijega

Beleograd na južnoj strani Ivanščice

»Danas skromni ostaci nekada snažnih zidova između kojih je tekao buran i bogat politički, društveni i kulturni život, mogli bi korisno poslužiti. Oni su oblikovali najbogatije i ponekad raskošne prostore i jedini su ostaci stambenog graditeljstva srednjeg vijeka« – navodi Miletić.

I uz Beleograd je vezana priča o ljubavi Marije i Ivana. Kada su »vuci s istoka« (Turci) opsjedali naše krajeve, bogate velikaške porodice našle su utočište u Belegradu. Mlad i naočit siromašan mladić Ivan službovao je u vojsci plemića Tome i zaljubio se u njegovu kćer Mariju. Sudbina je htjela da Ivan pogine u borbi. O tužnom kraju legende planinarica Verica Havoić iz Belca govori: »Kada je za Ivanovu smrt saznala mlada plemkinja Marija koja je podno Belca uzalud danima čekala njegov povratak, shrvana bolom i tugom, jedne se tople i zvijezdama obasjane svibanjske noći bacila s bedema Belegrada niz najstrmiju stijenu i zauvijek skon-

čala svoj život. Padajući niz stijenu jecajući je dozivala svoga voljenog Ivana.«

Dalje prema Grtovcu nalazi se okomita jama »Cingulica«, uz koju je također vezana jedna od mnogih legendi. Pod Belegradom i u podnožju Mindžalovca (659 m) i Batinske glave (984 m) sagrađen je prostran planinarski dom, od kojeg vodi nekoliko planinarskih putova i jedna poučna staza. Okolne šume obiluju brojnim gljivama, a »Belečki planinarski put« povezuje okolne vrhove, gradine i vrhunac Ivanščice.

Židovina

Na drugoj strani prema vrhu Ivanščice, pod Mindžalovcem, nalaze se siromašni ostaci staroga grada (682 m) Židovine (1587.), koji je možda građen na mjestu ranije slavenske utvrde, a napušten je zbog nepovoljnih strateških uvjeta. Utvrda je smještena na položaju koji nadzire jedan od prijelaza preko Ivanščice, te sve posjede prema

STJEPAN HANZEK

Židovina

jugu do rijeke Krapine. Zahvaljujući konzervatorskim istraživanjima koje je 1997. i 1998. vodio Krešimir Filipec otkriveni su novi lokaliteti, pa tako i Židovina. Povijest je zabilježila veseo podatak da se posljednji vlasnik lijepo zabavljao rušeći zidove grada. Zvao se Zabavnik.

Prenesemo li misli istraživača plemićkih gradova Emilija Laszowskog od 1902. (iz knjige »Milengrad«) u sadašnje vrijeme, primijetit ćemo veliku sličnost: »Diljem naše mile domovine, po ravninama i vrhovima nalazimo mnoge gradove, kule, samostane i druge građevine, koje u našoj povijesti, koliko političkoj, toliko kulturnoj, zapremaju odlično i slavno mjesto. Danas su nažalost premnogi gradovi, kule i velebne crkve puste razvaline, koje jedva da nam mogu pružati sliku svog negdašnjeg lica, oblika i veličine. Koliko je gradova do zemlje razvaljeno: rpa kamenja... Pak i ova rpa kamenja prirasla je našem srcu, kao jedini vidljivi ostanak nekoć čvrstih gnijezda hrvatskih sokolova...«

»U nas se veoma malo brine za naše stare građevine, pa makar imale najslavniju prošlost. Izim gradova nalazećih se u posjedu općina, ne uživaju nikakve druge građevine zaštitu zakona. Oživjeti i sačuvati valja uspomenu na naše drevne građevine i njihove slavne gospodare. Potomstvu našem valja je predati, da bude znalo poštivati i one rpe kamenja, što nekoć bijahu ponosni gradovi, sveti hramovi božji, ognjišta kulture i branici hrvatske domovine.«

»Sokolovi se legu, gdje se radjahu slavni vite-zovi, zmije plaze, kuda hodjahu ljudi oduševljeni za junačtvo, domoljublje i za vjeru. Hitri gušteri i slabi crvi bježe, gamižu i rove sad onuda, gdje silne strasti i razne čuti uznemiravahu grudi inih ljudi, kojima nema više traga, a jedva malo uspomene.«

Manje poznati stari gradovi Ivanšćice

Uz šest planinarima najpoznatijih starih gradova Ivanšćice i Židovinu, spominju se i stari grad na Gradinovcu, Gradišće kod Margečana na Cukovcu (325 m), prostom narodu misteriozna građevina nepoznatog porijekla i namjene. Predaja govori o velikom blagu skrivenom u podzemnim hodnicima. Spominje se u puku kao »razvalina kloštra negda Templarah ili Čerlenih fratrov.« Ispod lokaliteta građevine nalazi se kameni Vražji stulček, iznad kojeg stoji smreka uvijek iste visine.

Na brdu Gradišću na južnim obroncima Ivanšćice, a iznad sela Podruta, nalaze se ostaci nepoznate utvrde (400 m) koja je nadzirala južni ulaz u Belski dol. Ona je najvjerojatnije stara prapovijesna utvrda koja se potom neko vrijeme rabila i kao pribježište. Kaštel Ivanec u Ivancu nalazio se uza župnu crkvu, u samom središtu današnjeg naselja, na mjestu nekadašnje kapele Svetog Ivana Krstitelja. Utvrda na osamljenom brdu Gorici kod Lepoglave (1399.), kraj kapele Svetog Ivana (320 m), svojim izvrsnim strateškim položajem kontrolirala je zapadni ulaz u dolinu rijeke Bednje, a stradala je tijekom osmanskog pohoda. Kraj Lobora nalaze se ostaci utvrde na zaravanku strmog brda (383 m), krajnjem brdu strme južne padine Ivanšćice.

Golemo krševito brdo Židovina u svojoj gornjoj polovini krije jamu zgodnog imena Cingulica, do koje se može doći strmom jarugom između Mrzljaka (742 m) i Gradinovca (778 m). O postanku Cingulice svjedoči kajkavska legenda o plemenitom drvu jasenu i mednoj rosi, od koje su stanovnici bili uvijek dobrog zdravlja i mladolikog izgleda, te o ognjenom zmaju pod korijenjem jasena koji ga je podgrizavao i tako je nastala jama Cingulica. Kod Belca se vadilo mlinsko kamenje, a potomci mlinara pamte stradavanja ljudi zbog urušavanja šupljine. Zapadno od Kanjiže, u šumi Turjač, nalazi se na obroncima Ivanšćice kameni oltar neobičnih svojstava koji je ostao pošto su anđeli preselili crkvu jer su ljudi postali pokvareni i zli. Spomenuti oltar jedan je od najvećih misterija Ivanšćice.

Kad bismo s vrha Ivanščice gledali očima Štefanije Belošević, vidjeli bismo Legisičinu (850 m), pećinske strane Rogova u spletu gorskih stijena i dubok jaz nazvan Pavlova hiža u kojem je udavljen posljednji templar. Vidjeli bismo klanac Temni dol što prati Višalnicu (920 m) i spušta se prema selu Prigorcu, gdje lako nagaziš na Vražji riz (krug), jer su tamo nekada bile vražje kovačnice, a otkada su fratri sagradili kapelicu Svetog Duha, okupljaju se na Vražjim pećinama, među kojima ima i templara koji su nekada u Temnom dolu kovali čavle iz željeza koje su talili u planini. Iznad Vilinske jame dižu se magle i skrivaju putove kojima prolaze vještice na Črne mlake i sastaju se s vješticama s Kleka. Iz Črnih mlaka izroni iz mraka pokojni brkonja ugljenar, kao prikaza iz bajki.

Kulturna baština u njedrima Ivanščice

Šest srednjovjekovnih starih gradova Ivanščice – Belagrad ili Pusta Bela, Grebengrad, Melengrad ili Milengrad, Belec ili Belecgrad, Oštrcgrad i Loborgrad ili Pusti Lobor povezani su planinarskim putom »Po starim gradovima Ivanščice« koji je otvoren 1982. godine. Planinari su se morali dobro napješačiti da bi stigli do većine starih gradova. Danas, upotrebom automobila, to je svedeno na šetnje.

U blizini starih gradova planinari se mogu osvježiti izvorskom vodom. U amfiteatru grebengradskog naselja ima pod zidinama Grebengrada izvorske vode kojom su se koristili i stanov-

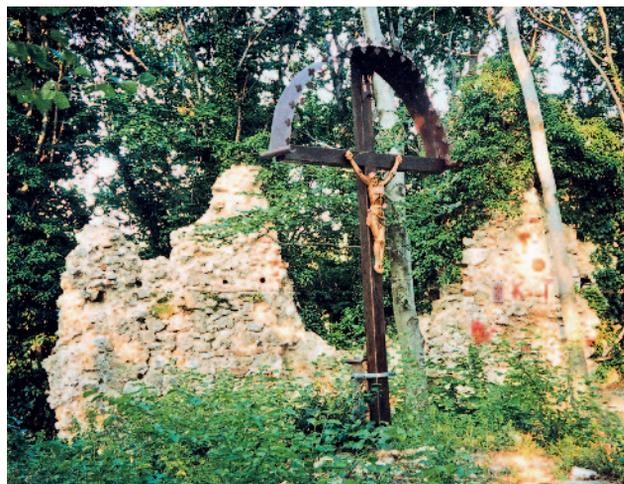
nici nekadašnjeg zaselka Novoselaca. U kanjonu potoka Milnice pod Milengradom može se utažiti žeđ na izvoru. Poznat je jak izvor u Belskom dolu pod Pustom Belom. Pod Oštrcgradom, kod planinarske kuće na Majeru, nalazi se izvor gorkaste vode. Vodom je bogato područje pod Belecgradom, a ispod Pustog Lobora teče potok Reka.

Prilikom obilaska starih gradova planinari moraju paziti na svaki korak. Nijedan stari grad nema obavijesne ploče koja bi posjetitelje upozorila na moguće opasnosti. Nebrojani su primjeri rušenja čitavih zidova (primjer Puste Bele), urušavanja dijelova na staze (primjer Grebengrada) te neodgovorno penjanje na zidine (primjer tradicije na Grebengradu).

Autori koji su pisali o starim gradovima Hrvatske služili su se u pronalaženju nepristupačnih utvrda planinarskim markacijama zaključili da su se jedino planinari stvarno brinuli o tom dijelu kulturne baštine u Hrvata. Na kraju se moramo složiti da stanje ne zadovoljava, a na veće ili manje dotjerivanje i prilagođavanje gradina posjetiteljima ne utječe njihova povijesna ili graditeljska znamenitost, već to koliko neka mjesna zajednica pokazuje zanimanje za svoju graditeljsku baštinu.

Literatura

- Belošević, S.: Županija Varaždinska i slobodni kraljevski Grad Varaždin. Zagreb, 1926.
- Szabo Gj.: Kroz Hrvatsko zagorje. Zagreb, 1920.
- Đurić, T. i Feletar, D.: Stari gradovi i dvorci sjeverozapadne Hrvatske. Varaždin, 1981.
- Regan, K.: Srednjovjekovne utvrde i kašteli na obroncima Ivanščice. Hrvatsko zagorje 1 (2003.) 231-257
- Lukinović, A.: Župa Margečanska. Župni ured Margečan, 1998.
- Jagačić, T. Planinarski zbornik. Varaždin 1997. i 1999.
- Sudec, K. i Hrelja, D.: Milengrad. Varaždin, 2011.
- Poljak, Ž.: Zagorski planinarski put. Zagorski kalendar, Ivanec, 1964.
- Nadilo, B.: Ostaci utvrda na jugozapadnim obroncima Ivanščice. Građevinar 12 (2003) 751-757.
- Nadilo, B.: Utvrda u središnjem dijelu Ivanščice i druga graditeljska baština. Građevinar 1 (2004) 33-40.
- Nadilo, B.: Ruševine zamkova na jugoistočnim obroncima Ivanščice. Građevinar 2 (2004) 105-110.
- Nadilo, B.: Zamkovi i dvorci sjeverno od Ivanščice. Građevinar 4 (2004) 231-237.

ĐURĐICA KOČIJAN-SEVER

Pusta Bela

Otok Ist

leptir koji otvara vrata srednjeg Jadrana

Vanja Radovanović, Zagreb

Redoviti čitatelji »Hrvatskog planinara« zsigurno će se sjetiti mog članka, objavljenog prije tri godine, o otoku Iloviku i njegovim planinarskim zanimljivostima. Moj posjet s obitelji otoku Iloviku i otkriće vrlo zanimljivog »džepnog svijeta« toga malog otoka ponukao nas je da nastavimo s otkrivanjem i drugih sličnih lokaliteta na našem Jadranu, a u to smo uvukli i naše prijatelje. Godine 2010. okupili smo se ponovo na Iloviku i bilo nas je dvanaestero (šestero odraslih i šestero djece), godinu dana poslije našli smo se na otoku Silbi i bilo nas je četrnaestero (taj put osmero

odraslih i šestero djece). Ove godine, 2012., na red je došao otok Ist, naša se skupina ponovo povećala – na čak sedamnaest duša (bilo nas je desetero odraslih i sedmero djece).

Zašto baš mali otoci? Što je to tako privlačno na otoku veličine prosječne zagrebačke gradske četvrti i s brojem stanovnika koji jedva prelazi broj stanara jednog stubišta oveće zgrade?

Upravo to!

Privlačna je upravo majušnost toga svijeta u orahovoj ljusci. Nadasve je privlačan i mir, odsutnost buke i gužve. Zajedničko tim trima otocima

jest da na njima nema automobila – s malom iznimkom – otok Ist moguće je posjetiti autom jer do njega vozi i trajekt – no, uzevši u obzir da je na otoku samo nekoliko stotina metara jedne jedine ceste koja vodi od trajektnog pristaništa (najpustijega kojeg sam ikad vidio) do ulaza u jedino selo na otoku, bilo bi pravo svetogrđe doći na njega automobilom. Koliko smo vidjeli, na otoku je tek nekoliko tih prometala.

Jednako tako, vrlo je privlačna činjenica da se na takvom otoku, općenito govoreći, nema što raditi... odnosno, nema neke posebne must see atrakcije. Najveći je užitak bez obveze šetati otokom, bilo kuda, upijati slike, zvukove i mirise i... uživati u tome. Biti i osjećati – a ne juriti za znamenitostima. Sve to još više dolazi do izražaja zbog činjenice da otoke uvijek posjećujemo za Uskrs. Istina je, tada se na otoke sjate i rođaci, privremeno iseljeni otočani, pa i neki vikendaši. No, nema još onih »pravih«, jednokratnih turista,

i to se osjeća, prevladava prijateljski naboje, a ne komercijalni.

No, ono što je također važno (i zbog čega se, na kraju, ovaj članak i nalazi upravo u ovom časopisu, a ne nekom turističkom), takav tip posjeta ne isključuje hodanje po otoku, otkrivanje njegovih skrivenih kutaka, koji se uvijek nalaze »tu negdje« i »odmah iza ćoška«, a s obzirom na to da su naši otoci barem donekle brežuljkasto-brdskoga karaktera, tu se uvijek nađu i ciljevi privlačni planinarima.

Stoga pogledajmo što otok Ist nudi planinarima i što smo to posjetili za vrijeme našega ovogodišnjeg trodnevnog posjeta.

Ako su mir i šetnje mediteranskim ambijentom ono što vas privlači - tada vam preporučujem posjet otoku Istu!

Prvo generalije: otok Ist ima površinu od 9,73 km² i oblikom podsjeća na leptira, s dva paralelna brdovita »krila« te jedinim selom na otoku koje se smjestilo na mjestu njegovog »tijela«. Nakon Silbe, Oliba i Premude, koji se smatraju prijelaznim otocima između područja sjevernog Jadrana (koji završava otokom Ilovikom, najjužnijim otokom lošinjske skupine) i srednjeg Jadrana, Ist je najsjeverniji »pravi« otok srednjeg Jadrana iza kojeg se reda niz manjih ili većih otoka zadarskog područja – od Molata, koji je od Ista udaljen samo nekoliko stotina metara, pa dalje prema Dugom otoku, Ižu itd.

Otok je u najbolja vremena imao oko 700 stalnih stanovnika, dok ih je danas ostalo tek oko 150. Na otoku se nalaze pošta, dvije trgovine, tri gostionice, dva kafića, dvije crkve te dva pristaništa (u centralno smještenu uvalu Široka jednom dnevno pristaje katamaran iz Zadra, a u uvalu Kosiraču, na drugom kraju otoka, pristaje trajekt).

Kao što je već rečeno, od cestovne infrastrukture otok ima oko 500 metara asfaltirane ceste između uvale Kosirače i mjesta Ista. U nekim je autokartama neispravno ucrtana cesta koja, prema njima, do sela Ista prilazi iz pravca Molata – ta cesta ne postoji i nikada nije ni postojala. Jedini je dodatak spomenutom asfaltnom cestuljku nekoliko stotina metara makadamske ceste koja vodi do nekadašnje kasarne JNA koja je, kao i

na većini vanjskih otoka, ovdje držala položaje s ciljem obrane pod motom »Otoci su naše nepoptopive tvrđave«.

»A izleti?« pitate vi.

Ne, nisam ih zaboravio, tu su!

1. Ist – crkva Gospe od zdravlja (175 m, najviši vrh otoka), 35 minuta

To je jedina koliko-toliko obilježena staza na otoku, a oznake se svode na tri putokaza koji upućuju na jedina tri mjesta gdje se uopće moguće izgubiti. Od rive treba slijediti prvi putokaz za unutrašnjost sela, na izlazu iz sela drugi putokaz upućuje na pješačku stazu u smjeru istoka, a nakon sljedeće tri minute posljednji putokaz kazuje da treba poći prema sjeveru dobro vidljivom i ugaženom stazom koja se jednakomjernim usponom penje prema izdaleka vidljivoj crkvi. Da nije lijepih vidika, stazica bi bila pomalo dosadna, no ovako se sa svakim korakom pruža sve širi vidik na selo i okolicu, a po dolasku na sam vrh nema kraja veselju jer pogled seže od Osoršice na Lošnju (u pozadini se za bistra dana u daljini vide i otok Krk i Učka) pa sve do Velebita, Dugog otoka i drugih, južnijih otoka. Osobito je impresivan pogled prema jugu, gdje se nastavlja neprekinut niz otočića i grebena koji poput zmaja vire iz mora – prava divota, vjerujte mi!

Nekoliko riječi o crkvi: crkva Gospe od zdravlja izgrađena je 1800., a dograđena 1930. To je ujedno i najstarija crkva na otoku, budući da je današnja mjesna crkva sv. Nikole izgrađena 1856.

Orijentacija: vrlo laka

Težina staze: laka

Ostalo: staza vodi južnom padinom sa stalnim pogledom na selo. Pogodna je za burne zimske dane jer pruža zaklon od bure i otvorena je suncu, no za ljetnih je dana sasvim sigurno neprikladna zbog vrućine.

2. Ist – Gora (163 m, oko 45 minuta)

Iz sela treba glavnom seoskom »ulicom« do uvale Kosirače, odakle zapadno na makadamsku cestu koja se izvija prema napuštenoj kasarni (15 minuta hoda). Zgrade kasarne još su tamo, no zapuštene su i služe za odlaganje svega onoga što mještani ne žele imati u selu, od otpada do upotrijebljenih bova za čamce. Od njih se sve lošiji makadam u

VANJA RADOVANOVIĆ

Vidik s puta prema kapeli Gospe od zdravlja

dva zavoja diže prema grebenu i doseže ga blizu njegove najviše točke. Pored toga mjesta nalaze se dvije antene telekomunikacijskih operatera, a nešto dalje, na goljoj vjetrovietini gdje se za burna vremena jedva može stajati (provjereno!), nalazi se i napušten topovski položaj (bez topa). Stariji otočani kažu da topova ima još, no mi smo pronašli samo taj jedan prije nego što nas je odande potjerala orkanska bura.

Pogled puca ponajprije na selo Ist i pučinu, ali vidi se i južni niz otoka.

No, taj pogled nije tako spektakularan kao pogled od crkvice.

Orijentacija: laka

Težina: laka do vrha, no za bilo kakav hod dalje (nije opisano u ovom članku) treba imati čvrstu obuću zbog oštrog kamenja

Ostalo: samo brdo zaostaje po atraktivnosti za onim opisanim u prethodnom izletu. Ako imate vremena ili volje samo za jedan izlet, neka to bude onaj koji sam prvi opisao.

3. Ist – Jezerce – Turtule – Mljake – Ist (oko 1,5 sat)

Za razliku od prva dva izleta, koji vode dobro vidljivim putovima, ovdje je riječ o nešto avanturističijem izletu. Naime, većina stanovnika uopće ne prelazi na drugu stranu otoka, što znači da nemate od koga dobiti dobar savjet kuda ići i da su staze slabo ugažene i prilično zarasle.

No, prolazak je moguć i zašto ih ne obići?

Iz sela treba krenuti stazom kao prema crkvi, no nakon trećeg putokaza ne treba skrenuti lijevo već nastaviti ravno, solidno ugaženom stazom ka malome prijevoju na glavnom grebenu (15 minuta). Odmah nakon njega staza se račva i treba krenuti lijevo. Za nekoliko minuta stiže se do Jezerca koje je zapravo lokva. Za našeg je boravka, zbog dugoga sušnog perioda, bilo malo vode, no inače je izgled sigurno bolji. Ne propustite uočiti malu nadstrešnicu iza lokve koja vjerojatno služi promatračima ptica i životinja.

Nakon Jezerca treba nastaviti dalje najugaženijom stazom, koja vodi prema istoku vrludajuću između gustiša i poneke urednije parcele. Ti tragovi ne vode ucrtanim putovima kao na topografskoj karti, nego ih je očito ugazio netko tko s vremena na vrijeme prošeće do svojih ovaca ili

VANJA RADOVANOVIĆ

Pet planinarskih obitelji na vrhu Ista

do vrta. Nakon otprilike petnaest minuta hoda po stazici ulazi se u plitko, suho korito kojim, vjerojatno, za jakih kiša teče voda. Ambijent je sad drukčiji nego na ostatku otoka i definitivno je vrijedan posjeta. Naposljetku stazica izlazi u malenu uvalu Turtule koja je, na žalost, prekrivena smećem što ga nanosi jugo.

Od nje se dalje može lako, uz široku obalu (neka vas ne zavedu stazice koje vode u unutrašnjost otoka – brzo nestaju u gustišu) do uvale Boćac od koje se, stazom uza suhozid, može u unutrašnjost i do glavne staze, pomalo zarasle, ali ipak prohodne, koja se približava uvali Mljake. To je neatraktivna uvala s blatnim dnom i zaraslom obalom. Jedini razlog za odlazak do nje može biti vidik na otok Molat i želja da se naš izlet slijedi u kružnom obliku.

Od Mljaka treba natrag istom stazom, međutim ne treba svraćati do Turtula i obale već se jednostavno po glavnoj stazi, uz sitnije orijentacijske probleme, dođe do križanja prije Jezerca i dalje do sela.

Orijentacija: otežana, no ne i vrlo teška, iskusan će oko naći pravi put. No, veća su područja otoka, ipak, jednostavno neprohodna.

Težina: srednja (iziskuje nešto lakšeg pentranja uz obalu u uvali Turtule)

Ostalo: staza za ljubitelje divljine i mira

U carstvu najviših velebitskih vrhova

Kristina i Dean Jurčić, Zagreb

Velebit je najljepša hrvatska planina i uvijek joj se s radošću vraćam. Trodnevnom pustolovinom na južnom Velebitu i usponom na najviše velebitske vrhove u lipnju 2009. ostvarila sam još jedan svoj planinarski san.

Tatini prijatelji Vlado i Zoki, tata i ja upućujemo se samo dan poslije blagdana Tijelova na južni Velebit. Dogovor o izletu »pao« je iznenada, pa iako već dugo priželjkujem uspone na Vaganski vrh i Sveto brdo, nisam bila oduševljena tim izborom s obzirom na ne baš najbolju kondiciju u tom trenutku. Ali što je tu je, vrijedi pokušati.

Tijekom vožnje prema Starigradu Paklenici prati nas tmurno vrijeme s povremenim pljuskovima, no vremenska prognoza daje nam razloga za optimizam. Od Senja dalje počinje Velebit, ta najljepša hrvatska planina, koja je proglašena parkom prirode, a dva njezina dijela i nacionalnim parkom – Sjeverni Velebit i Paklenica. Gledamo stalno u gole padine Velebita kako se strmo ruše prema uglavnom teško pristupačnoj obali mora. Od Senja do rijeke Zrmanje jedino klanci Velike i Male Paklenice prekidaju cjelovitost primorske padine Velebita, a njihovim koritima teku i jedini potoci velebitskog primorja.

Stižemo do ulaza u Nacionalni park Paklenica, kupujemo planinarske karte i parkiramo auto. Kiša je u međuvremenu prestala i kroz oblake se počelo probijati sunce – naša trodnevna pustolovina mogla je započeti!

Poseban je osjećaj pješaciti Velikom Paklenicom podno impozantnih stijena koje se strmo uzdižu odmah iznad potoka i tvore najuži i najatraktivniji dio klanca. U stijenama je samo nekoliko penjača, no mnogi su još na parkiralištu i pripremaju penjačku opremu. Tu se nalazi i poznata stijena Anića kuk, najveća okomica na Velebitu, visoka čak oko 400 metara, posebno omiljena među najodvažnijim penjačima.

Već nam je sam početak puta nekako naporan, teški ruksaci stežu naša leđa... Razmišljamo kako bi bilo dobro natovariti svoje ruksake na konje koje susrećemo putem. Osvježenje u pravoj, hladnoj velebitskoj vodi dobro je došlo, a već nakon 45 minuta hoda, na mjestu gdje se odvaja staza za najljepšu pakleničku špilju – Manitu peć, nagrađujemo se prvim odmorom.

Nastavljamo prema Lugarnici i planinarskom domu, kroz pitomu Anića luku. Stalno nas prati žuborenje potoka Velike Paklenice koji je zbog čestih kiša bogat vodom i našem putu daje poseban ugođaj. Potrebno je tridesetak minuta ugodnog pješaćenja širokom stazom do Lugarnice, gdje smo se opet kratko odmorili i osvježili hladnim pićem.

O ovom dijelu Velebita mnogo toga doznajemo s ploča koje sadrže poučne tekstove i fotografije. Teme su raznovrsne – NP Paklenica, Anića kuk, Biljni svijet, Ptičji svijet, Život u Paklenici nekad i danas, Životinjski svijet, Razvoj turizma i turistička ponuda, Vršna zona južnog Velebita...

Staza se od Lugarnice prema planinarskom domu uspinje strmije, klanac Velike Paklenice ostaje duboko ispod nas, a otvaraju se vidici prema najvišim velebitskim vrhovima. Završna dionica puta do doma građena je kamenita staza,

DEAN JURČIĆ

što predstavlja dodatan napor za naše tabane. Konačno, prelaskom mosta preko potoka, nakon tridesetak minuta hoda od Lugarnice, stižemo do planinarskog doma Paklenica, kojim upravlja PD »Paklenica« iz Zadra. Dom se nalazi na nadmorskoj visini od 480 metara, na proširenju klanca okruženom šumom, tik uz potok.

Nadopunjujemo zalihe vode, opet tovarimo ruksake na ramena i krećemo uzbrdo prema prijevoju Buljmi i skloništu na Strugama. Pred nama je još najmanje tri sata pješaćenja i svladavanje visinske razlike od 900 metara. S puta nam se otvaraju vidici prema velebitskim kukovima – Tadinoj glavici, Kuku od Buljme, Crljenom kuku, Babinu kuku. Penjemo se do Ramića i tu pozdravljamo vedrog i čilog ljudinu Josipa, koji ovdje broji svojih 86 ljeta. On i njegova supruga Marija cijeli svoj život proveli su ovdje u podnožju velebitskih vrhova.

Napredujemo u smjeru zapada, starim putom koji preko prijevoja Buljme povezuje Dalmaciju s

Metkom u Lici. Staza se stalno uspinje sjevernom stranom Brezimenjače, najprije kroz bjelogorično raslinje, a potom kroz lijepu bukovu šumu. Raslinje i šuma uspješno nas štite od toplih i neugodnih sunčevih zraka. Više puta kratko zastajemo ne bismo li prikupili malo zraka, kojeg nam sve više ponestaje.

Na početku borove šumice, nakon 1 sat i 45 minuta hoda, imamo poduži odmor, užinu i osvježanje. Kroz krošnje borova otvara se vidik prema padinama Brezimenjače, Velikoj Paklenici i markantnoj stijeni Anića kuka.

Nastavljamo stazom kroz šumu još petnaestak minuta do račvanja planinarskih putova – lijevo prema Stražbenici, Velikom Rujnu i Velikom Goliću, a desno prema Buljmi. Uspon postaje sve strmiji, u mnogobrojnim zavojima penje se kamena planinarska staza podnožjem Tadiine glavice. Noge su nam sve teže, toplo je, a Buljma je još tako daleko. Za sve poteškoće lijek je prekrasna priroda i sve ljepši vidici na Veliku Paklenicu, na Veliki

Golić, na stjenoviti Bojinac... Uživam u vidiku na slikovite stijene Tadine glavice, a unatoč stalnom hodu Buljma mi se stalno čini jednako daleka. Uspon kamenitom stazom postupno se pretvara u hodanje bespućem po markiranim stijenama i kamenim gromadama, a na kraju, prije Buljme, u uvijek nezgodan sipar. Priroda je predivna, stijene i kamen svuda oko nas.

Od križanja do prijevoja Buljme (1394 m) trebalo nam je sat vremena. Buljma je kontrolna točka Pakleničkoga planinarskog puta, ali oznaku i žig kontrolne točke nismo pronašli.

S Buljme se otvara vidik na prostranu valovitu udolinu Struge, dugu oko dva i pol, a široku jedan kilometar. Sa zapadne su strane Struga vrhovi Badanj (1638 m) i Višerujna (1632 m), a s istočne lanac najviših velebitskih vrhova. Kakvo prelijepo prirodno okruženje!

Od Buljme nam je preostalo još petnaestak minuta hoda udolinom, pa kratkim usponom do planinarskog skloništa Struge (1400 m). U posljed-

nji smo čas uspjeti izboriti ležaj u toj poznatoj »ludoj kući«. Planinari su stalno pristizali, tako da se spavalo pod šatorima, u šupi, pod daskama, na svježem zraku... Uh, dobro smo prošli! Nakon druženja uz logorsku vatru, umorna od uspona, slatko sam zaspala. Ali nisu svi bili te sreće, nekima je smetalo hrkanje (u skloništu), nekima su smetali puhovi (u šupi), a nekima je bilo hladno (na svježem zraku).

Ustajemo nešto prije 7 sati, doručujemo ispred skloništa, preslagujemo ruksake i krećemo na put. Položitom stazom koja vijuga između travnjaka za četvrt sata stižemo do bunara na Marasovcu. Opskrbljujemo se vodom jer slijedi bezvodna dionica puta, sve do izvora pod Vlaškim gradom. Nalazimo se u području razdvajanja iz Domovinskog rata, nailazimo na improvizirane kamene bunkere, krećemo se isključivo markiranim ugaženim stazama jer su putovi prema Lici još uvijek nesigurni zbog opasnosti od mina.

Od Marasovca počinje sve oštrij uspon markiranim stazom kroz travnjake, kamenjar i rijetku klekovinu do prijevoja ispod Babina vrha, visokog oko 1650 metara. Nismo još ostvarili »radnu temperaturu« pa nam je taj jutarnji uspon bio prilično naporan. Pješačimo kamenitom stazom južnom padinom Babina vrha, a dolje u dubinu otvara se vidik prema velikoj ponikvi s Babinim jezerom. Kažu da ovo jezero nikad ne presušuje, a doseže površinu do 800 m² i dubinu do 7 m. Ubrzo stižemo na prijevoj između Babina i Zoranićeva vrha, gdje se odvaja staza prema Babinu jezeru.

Konačno se otvara vidik na naš glavni cilj – Vaganski vrh. Hodamo od Marasovca nekih sat i pol pa se nagrađujemo kraćim odmorom s pogledom na najviši vrh Velebita. Zbog svoga travnatog, širokog, ravnog bila s četiri male glavice Vaganski vrh ne doima se najvišim vrhom najljepše hrvatske planine. Dobro ugaženom stazom između ponikava, po padinama obraslim niskom klekovinom, za nekih pola sata stižemo na travom obrasli greben Vaganskog vrha. Sretni smo jer se nalazimo na najvišem vrhu našeg Velebita.

Uživamo u lijepim vidicima prema Lici i okolnim vrhovima. Iako se metalni tuljac i natpis s nazivom vrha nalaze na kamenoj glavici lijevo od staze, čini nam se ipak da je najviša točka središnja glavica s hrpom kamenja desno od staze. Mnogi planinarski dnevnici bili su spremni za udaranje žiga, ali njega nažalost nije bilo. Uživam na vrhuncu o kojem sam godinama sanjala. Sad je ostvaren i taj moj planinarski san! U daljini gledam naš sljedeći cilj – veličanstveno Sveto brdo. Planine uvijek nude neke nove izazove.

Nakon sat vremena izležavanja u gustoj travi kratko se spuštamo strmom padinom u podnožje Vaganskog vrha i nastavljamo pješačenje dobro vidljivom stazom između dubokih ponikvi. Sveto brdo stalno nas gleda iz daljine. S lijeve strane ostaju Golići (1723 m), a na njih se nastavlja stožasti Segestin (1715 m) koji se strmo ruši prema Lici. Desno su dva vrha primorskog niza – Brundo (1710 m) i Liburnija (1705 m). Iako su lako dostupni, uspon na njih ostavljamo za neku drugu prigodu.

Penjemo se, pa spuštamo, provlačimo kroz klekovinu, obilazimo ponikve, pješačimo padinama okolnih vrhova. Stazi kao da nema kraja. Uza stazu, u podnožju Malovana (1709 m), stoje

kameni ostaci Malovanskih stanova, kao spomen nekadašnjem zanimljivom polunomadskom životu stočara na Velebitu, koji se vjerojatno više nikad neće obnoviti. Sunce se barem povremeno skriva iza oblaka, a povjetarac s vremena na vrijeme lagano puše, što je ugodno osvježanje na dugom putovanju uzdužnom stazom južnog Velebita. Podno Malovana odvaja se obnovljena i od mina očišćena staza prema Bunovcu u Lici. Dolazimo i do spomen-ploče planinaru i speleologu Ozrenu Lukiću - Luki, koji je ovdje ubijen iz zasjede za Domovinskog rata 1992. godine. Po njemu je imenovana najdublja velebitska jama – Lukina jama.

Nastavljamo grebenom do mjesta gdje planinarska staza iznenada prelazi na primorsku stranu. Pogled na more i Paklenicu predstavlja pravo osvježanje za naše oči. Zastajemo nekoliko trenutaka na vidikovcu, uživamo u vidiku i skupljamo snagu za nastavak puta prema Svetom brdu. Pozdravljamo se sa skupinom planinara iz Siska, koja se kreće u suprotnom smjeru. To su bili jedini planinari što smo ih sreli na grebenkoj turi od Vaganskog vrha do podnožja Svetog brda.

Uzdužni put vodi nas dalje preko kamenjara i sipara Zala ploče, a potom se lagano spušta u Čičinu dolinu, gdje se odvaja staza prema Ivinim vodicama. Od križanja uglavnom položita planinarska staza prolazi travnatim obroncima okolnih brda, od kojih je najviši još jedan Babin vrh (1744 m). Put je praćen lijepim vidicima prema moru, a povremeno se otvara i pogled na vršnu stijenu Vlašškoga grada.

Konačno smo u podnožju Svetog brda. Slijedi odmor i priprema za završni uspon. Ležim i gledam u Sveto brdo, njegovu strmu travnatu padinu i unatoč umoru jedva čekam da krenem na vrh. Iako smo bez teških ruksaka, jer smo ih ostavili na prijevoju, sporo napredujemo prema vrhu. Nakon četrdesetak minuta napornog uspona stojim na vrhu Svetog brda (1751 m). Preljepo je i nezaboravno, uživam u vidicima na sve četiri strane svijeta. U daljini su Vaganski vrh, ispod mene Paklenice, more, otoci, Zadar, Ravni kotari, Crnopac, Lika, a iznad mene plavetnilo neba prošarano bijelim oblacima. To je najljepša nagrada za svaki napravljen korak, za sav uloženi trud, za svaku kap znoja. Poziram pokraj križa na vrhu, pokraj puknute ploče s 10 Božjih zapovijedi,

fotografiramo vidike na sve strane. S posebnim zadovoljstvom udaram žig u svoje planinarske dnevnike. Preporučujem svim ljubiteljima planinarenja i prirode da dožive Sveto brdo! Popeti se na taj vrh predstavlja određen napor, ali prekrasna priroda koja vas okružuje i beskrajni vidici pružaju istinski doživljaj.

Nema više vremena za dugotrajno uživanje, moramo dalje. Uslijedio je kratak, dvadesetominutni spust zelenom padinom do prijevoja, pa onda novi, tridesetominutni spust po utabanoj stazi do skloništa pod Vlaškim gradom, koje smo odabrali za naše odredište drugog dana velebitske avanture. Cijelim putom uživanje u prekrasnim vidicima prema stjenovitoj glavi Vlaškoga grada i moru dolje u dubini. I jedan tužan spomen na stradale planinare koje je strma ledena padina Svetog brda nažalost stajala života – »Ako pogledaš u mjesec vidjet ćeš i nas, ispod Svetog brda, u skloništu uz malu vatru i toplu peć, mjesečina a svugdje snijeg – spomen nastradalim planinarima 14. 1. 2006.«.

Nakon cjelodnevnog putovanja planinom i gotovo osam sati pješčenja stižemo već prilično umorni do skloništa pod Vlaškim gradom (1280

m) i prepuštamo se uživanju u fantastičnom zalasku sunca. Izvor podno skloništa, udaljen nekoliko minuta, omogućio nam je osvježanje u hladnoj velebitskoj vodi. Uspjeli smo se smjestiti u skloništu, bilo nas je petnaestak, zajedno s još dvadesetak zmija spremljenih u posebne futrole. Da, zmija, pravih pravcatih... Naišli smo na neke istraživače, pa smo bili prepušteni izazovu noćenja u društvu zmija, uz nadu da nijedna od njih neće napustiti to svoje ne prirodno stanište.

Dobro sam spavala, uživala sam u svojim snovima, ali me malo prebrzo probudila svježina jutra. Ustajanje, spremanje ruksaka, treba krenuti, planina me opet željno očekuje... Popeli smo se i na obližnji vrh Vlaški grad. Iako njegova vršna kamenita glavica izgleda impresivno, do vrha smo došli bez većih teškoća. Dijelom zemljanom stazom kroz klekovinu, dijelom strmo po siparu, malo po kamenju, pa po stijenama i eto nas na još jednome vrhu – Vlaškome gradu (1383 m). Odozgo sa Svetog brda dopirale su prve jutarnje zrake sunca, dolje obala, otoci i mirno more kao dobro zategnuta modra plahta, a u daljini su se nazirale i Paklenice do kojih imamo još nekoliko sati pješčenja. Ponovno sam uživala među

stijenama, još pomalo pospana, i činilo mi se da je sva ova ljepota prekrasan san. Ali, srećom nije, to je stvarnost. Utisnuli smo žig u naše dnevnik, spustili se natrag do skloništa i krenuli dalje prema obali mora. Čekaju nas Ivine vodice, dom u Paklenici, Velika Paklenica i povratak u civilizaciju.

Planinarska staza više se puta spušta pa potom ponovno diže kroz uglavnom bukovu šumu, prema planinarskom skloništu na Ivinim vodicama. Mekana zemljana staza i guste krošnje stabala kroz koje prodire samo poneka zraka jutarnjeg sunca čine tu stazu zaista ugodnom za hodanje. Putom se na nekoliko mjesta otvaraju lijepi vidici prema stjenovitom Vlaškom gradu, Maloj Paklenici i moru. Spust do bunara na Ivinim vodicama prolazi borovom šumom po pjeskovitom tlu. Nešto više od sat hoda trebalo nam je do otvorene visoravni na Ivinim vodicama (1250 m) gdje se nalazi sklonište i bunar sa svježom vodom. Odmah smo u već prazne boce natočili čistu i hladnu vodu iz bunara, sjeli na klupe uza sklonište, pojeli posljednje zalihe hrane te se odmorili dobrih sat vremena. Nismo zaboravili utisnuti žig u svoje dnevnik.

Slijedi silazak prema planinarskom domu Paklenica. I dalje mekana, zemljana staza stalno se spušta prema domu kroz bukovu šumu, najprije strmo do Martinova mirila, a potom blago do potoka. Završni dio staze vodi nas niz potok Veliku Paklenicu do zaselka Parića. Vidljivo je da se danas ta staza manje koristi jer je poprilično zarasla, a ima i više prepriječenih velikih stabala bukve koja otežavaju prolaz. Nakon dva sata hoda stižemo do planinarskog doma Paklenica, gdje smo priuštiti svojim nogama osvježenje u hladnoj vodi potoka.

Usljedio je za naše već umorne noge i bolne tabane vjerojatno najteži dio puta. Za povratak već znanom tvrdom stazom od doma do parkirališta trebalo nam je sat i tri četvrt. Ipak, neprestani šum potoka i veličanstvena ljepota klanca Velike Paklenice olakšali su nam pješaćenje završnom dionicom.

Po dolasku do auta pospremili smo ruksake, na izlazu iz NP-a Paklenica utisnuli još jedan žig Velebitskoga planinarskog puta i požurili u civilizaciju, na zasluženi sladoled u jedan od kafića Starigrada Paklenice. A tamo gore, visoko ponad nas, iz daljine nas pozdravlja Sveto brdo, uz poruku: »Dođite mi ponovno!«

Ovisnost o planini

Nikola Sedmak, Zagreb

NIKOLA SEDMAK

U hladnim zimskim danima, kad mrak rano dolazi a sunce se poigrava s nama sramežljivo se pojavljujući s vremena na vrijeme, sjedim kod kuće, na toplome, a misli mi lutaju. Gdje sam bio, kamo ću ići. Naviru mi sjećanja, lijepe slike s prošlih izleta, a onda mi planovi za sljedeće odmah izvlače osmijeh na obraze.

Evo, lagano šećem obasjan suncem samim hrptom od Rodice prema Črnoj prsti. Svježe zelene padine slijevaju se na Bohinjsku stranu, a na primorsku oštre, na nekim mjestima vrtoglave okomice. Hodam po krovu, sam. Društvo mi, s vremena na vrijeme, čine paraglajderi koji lebde čas kraj mene, čas iznad mene, da bi trenutak poslije nestali nošeni nebeskim strujama u daljinu. Lijepo je opet biti ovdje, na ovome prekrasnom grebenu. Pogled mi bježi lijevo-desno, upija ovu ljepotu i puni baterije. Zastajem, pogledom ga fiksiram i po ne znam koji put mu se divim – Triglav, očka Slovenije, najviši vrh bivše nam federacije. Stoji ponosno i čvrsto kao neprijeporni vladar Julijskih Alpa. Nekoliko puta

bio sam na vrhu, ali ne mogu ga se zasititi. Lijepo je od susjeda da su se sjetili blaženog Alojzija Stepinca kojega u kapelici na Kredarici uvijek zamolimo da bdije nad nama. Jednostavno, Triglav djeluje ovisnički na mene, on je droga s koje se ne mogu »skinuti« – to je ovisnost.

Bijele krške stijene, neprohodan labirint vrtača i ljutoga krša. Prava nedirnuta, divlja, predivna džungla. I jedna staza, kulturna staza, Premužičeva staza. Još jedna ovisnost. Ljepota. Ljepota sklada komplicirane jednostavnosti uklopljena u srce ljutih, predivnih, strmih i bijelih, ponosnih stijena. Sjediti na vrhu Gromovače, naslađivati se i likovati nad povlasticom da nam priroda pruža ovakve oblike, boje, stijene i ljepote. To je ovisnost.

Provlačenje kroz Ljusku na Vihoraškom putu koje je svaki put, zbog moje građe oveće vinske bačve, prava avantura. Prijelaz preko Mrkopaljskog puta gdje mi priroda opet ukazuje na moje kratke noge. Uvijek nedostaje nekoliko centimetara za sigurniji korak. Odmor u Dvorcu, uživanje u vidi-

cima na skrivene bisere labirinta crnogoričnih šuma i snježnobijelih stijena s Razbitog vrha – to je ovisnost.

Bijelo, zeleno i plavo – primarne boje ovisnosti koje upotpunjuje cvjetni plašt, bogat i pun.

Čekanje zore na vrhu Bjelolasice okovane bijelim pokrivačem. Nazočiti rođenju novoga dana okružen hladnoćom, planinama i prijateljima – to je ovisnost.

Nepримjetno gubiti vrijeme gledajući divokoze u njihovoj igri i akrobatskoj spretnosti na Velikim podima, dok moćna Skuta bdije nad tobom i svjedoči o neprolaznosti neopisive i netaknute ljepote koja će nas nadživjeti i otkriti se ponovo budućim naraštajima – to je ovisnost.

Gledati u dubinu Crnog jezera, tražiti samoga sebe u njegovom odsjaju u vodi, čistoj i nezamućenoj – to je ovisnost.

Strpljivo čekajući poboljšavanje vremena i u trenutku razvedravanja, jurišajući preko ledenjaka, osvojiti vrh Dolomita (Punta Penia). U suzama radosnicama dotaknuti križ na vrhu – ovisnost.

Danima hodati Velebitom, biserom iznad mora. Koračati mjestima gdje su rijetki bili, gledajući vrhove pa more ispod njih...

Ne mogu više. Dižem se, sav drhtim. Oblačim gojzerice, uzimam ruksak i izlazim po novu dozu – ovisnik sam.

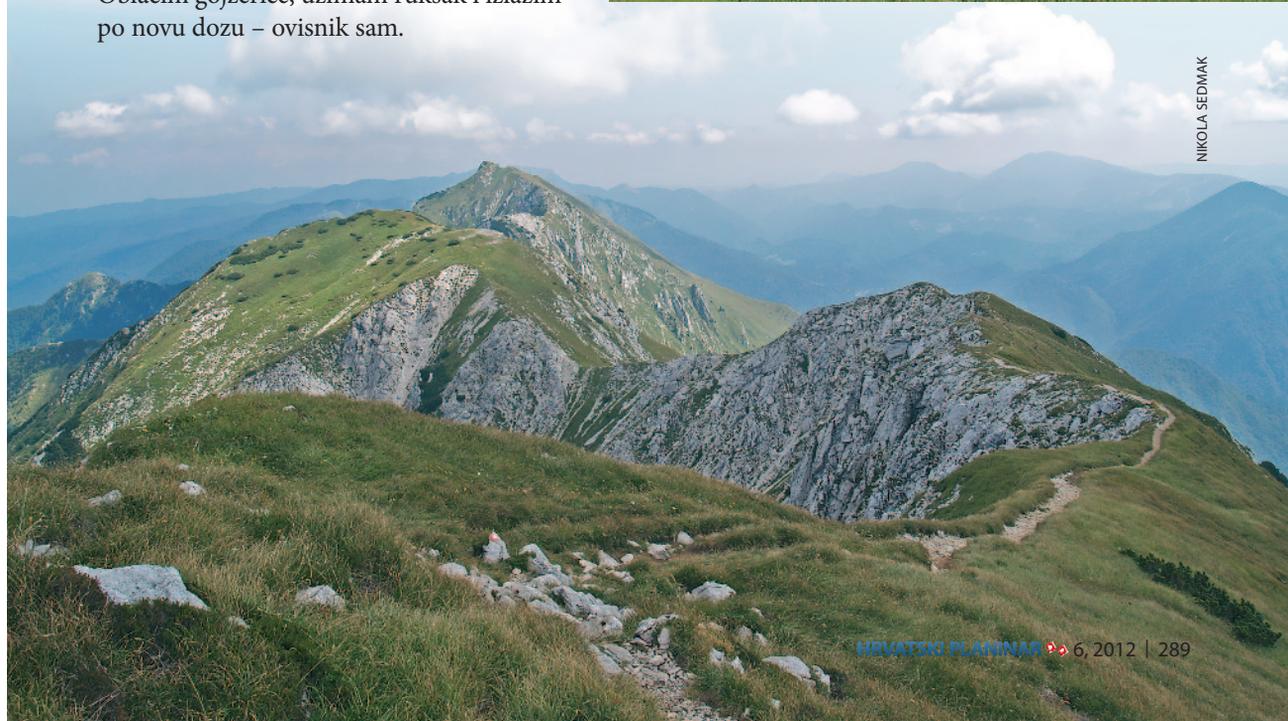
NIKOLA SEDMAK

NIKOLA SEDMAK

NIKOLA SEDMAK

Kalnička Škrinja, vrh moga djetinjstva

Anica Hrlec, Križevci

Još sam uvijek pod dojmom nedavnog planinarenja na Velebitu, točnije posjeta Nacionalnom parku »Sjeverni Velebit«. Slijedeći planinarske markacije oveće se društvo, što roditelja, što djece, što onih koji se »švercaju« kao planinari, popelo na vrhove Vučjak, Veliki Zavižan i Zavižansku kosu. Planinari koji imaju više vrhova u nogama uspeli su se od Krasna preko Jezera na Mali Rajinac. Svi smo se okupili u planinarskom domu »Zavižan« kako bismo uspone proslavili uz najdraže planinarsko pivo i pozdravili dragog nam domara Antu.

Da ne pohodim planine i njihove vrhove, životne bi mi daće i nedaće zasigurno mnogo teže padale. Razmišljajući o operaciji koja me očekuje prvo što mi prolazi mislima jest koliko dugo neću moći

prošetati planinom, popeti se na neki vrh... makar bio i onaj tik povrh moje kuće, ali meni najdraži, na dragome mi Kalniku, vrh moga djetinjstva – Škrinja.

Popeti se na taj vrh bio je nama djeci nedjeljni ritual. Znali smo mjesto i vrijeme polaska i bez zivkanja mobitelom ili dogovora čudima tehnologije. I nitko nikada nije kasnio. Čak i onda kad je tkogod bio malo prehladen; premda su čist zrak, igre u prirodi, uživanje u zrelih plodovima koji su dozrijevali bez pesticida, učinili svoje, tako da mi djeca gotovo i nismo znali što je prehlada. Sjećam se kako je mama govorila: »I ne znam kada sam s njima bila kod doktora.«

Tako je bilo svake nedjelje: sa znanoga mjesta i u isti sat gazili smo nakon jutarnje

DURO LEŠČIĆ

Još u djetinjstvu voljeli smo Škrinju. S nje smo dosegali vidike o kojima smo mogli samo sanjati. Svaki uspon bio je potvrda našeg prijateljstva koje je svaki put bivalo sve veće. Ponekad se pretvorilo u ljubav, onu prvu, iskrenu, dječju i nezaboravnu

rose utabanu stazu prema Škrinji. Ponekad bismo i potrčali natječući se tko će prije. Katkad bi zastali i uživali u proljetnicama ili pak mirisu ljetnih jagoda pokraj same staze. Najveće je uzbuđenje bilo kada bismo spazili zmiju, daleko, već u žbunju, koja bježi pred našim topotom. Svaki je puta bilo različito, a opet jednako lijepo. Na vrhu smo uživali. U proljeće – u zelenilu šume prošaranom cvjetovima divljih trešanja i drijena, ljeti – u cvjetnim aranžmanima kamenjara. Jesen nas je uvijek oduševljavala svojim zlatnim kistom kojim je bojala šumu.

Voljeli smo Škrinju. S nje smo dosegali vidike o kojima smo mogli samo sanjati. Svaki uspon bio je potvrda našeg prijateljstva koje je svaki put bivalo sve veće. Ponekad se pretvorilo u ljubav, onu prvu, iskrenu, dječju i nezaboravnu. Još i danas o tome svjedoče srca urezana u kori drveća. Kao da nam je i drveće oprostilo to dječje

šaranje. Iako se danas ta srca čine malo drugačijih oblika, mi znamo gdje su, i nama i dan-danas izgledaju savršeno.

Danas Škrinja nije samo vrh moga djetinjstva. Pohodi je sve više planinara iz cijele Hrvatske, a na svojoj popularnosti dobiva zahvaljujući vrijednom markacistu Štefu, koji je označio nekoliko putova do nje. Dio je lijepje planinarske šetnje po Kalničkoj gredi uz vrhove Podrevac, Vuklec, Obelisk i nekoliko prekrasnih vidikovaca na sjevernu stranu do Mure i Drave, a na južnu do Papuka i Moslavačke gore.

Dok mi život donosi neke čudne markacije, dok neki markeri upućuju na ne baš lijepje promjene u tijelu, znam: dok hodam planinarskim markacijama sve će biti dobro. I kad ne budem mogla hodati planinom, vidik sa Škrinje, duboko urezan u mojim mislima, dat će mi snage da ih opet pronađem. Uskoro.

Znate li ime najvišeg vrha Dabarskih kukova?

Hrvoje Zrnčić, Zagreb

Ne tako davno, sudjelovao sam u objavi knjige koja govori o hrvatskom jeziku i književnosti uopće. Knjigu je pisala mlada autorica prepuna, ne samo energije, već i volje za pisanjem. Jednog dana tijekom pisanja, došla mi je sva zbunjena. Nije mogla vjerovati da će imati problema napisati definiciju jednog temeljnog pojma i pojasniti je s nekoliko kraćih rečenica. Sve u svemu jedan neveliki pasus.

Problem je bio u tom što je autorica htjela napisati to svojim riječima sažeto, kratko i jasno, a definicija baš ne trpi varijacije. Pregledavajući starije udžbenike uvidjeli smo da se pasus koji govori o našem pojmu ponavlja iz udžbenika u

udžbenik hrvatskog jezika za gimnazije. Ništa tu ne bi bilo čudno da je autor svih tih udžbenika jedna te ista osoba. Međutim, tomu nije tako, autori su različiti, a pasus potpuno isti. Zlobnici bi rekli prepisan.

Sad se sigurno pitate kakve to veze ima s planinarstvom? Prije svega, slobodno možemo reći: ono što je školski udžbenik za hrvatski jezik u školama to je tiskani planinarski vodič u planinarstvu. Drugo, nije mi cilj baš uspoređivati pasuse i istraživati tko je od koga preuzeo tekst, već mi je cilj pokazati da se preuzimanjem (prepisivanjem) podataka može živjeti u planinarskom neznanju, možda malom i ne znam koliko važnom. Primje-

rice, koliko je važno znati ime najvišeg vrha Dabarskih kukova?

Prvi planinarski vodič koji sam kupio, i koji još čuvam, bio je planinarsko-turistički vodič po Velebitu, autora Željka Poljaka. Bilo je to iste godine kada je i objavljen, daleke 1976. Do danas je objavljen niz vodiča i svi oni sadrže jedan te isti podatak: Bačić kuk najviši je vrh Dabarskih kukova. Prenosi se to iz vodiča u vodič i tko zna tko je to prvi napisao i kada. Pregledao sam mnoge vodiče, ako ne i sve, objavljene od 1976. do danas da provjerim svoje zapažanje. Vodiče objavljene ranije od 1976. nisam gledao jer mislim da i nije toliko važno od kad je to napisano kao ni tko je to prvi napisao.

Moje je zapažanje staro dvadesetak godina i svih tih godina, s vremena na vrijeme, pitam planinare koji je najviši vrh Dabarskih kukova. Pitao sam do danas preko stotinu planinara birajući one najiskusnije i najupućenije i nisam čuo drugog odgovora doli Bačić kuk. To me je ponukalo da to prisposmem u jednom svom plani-

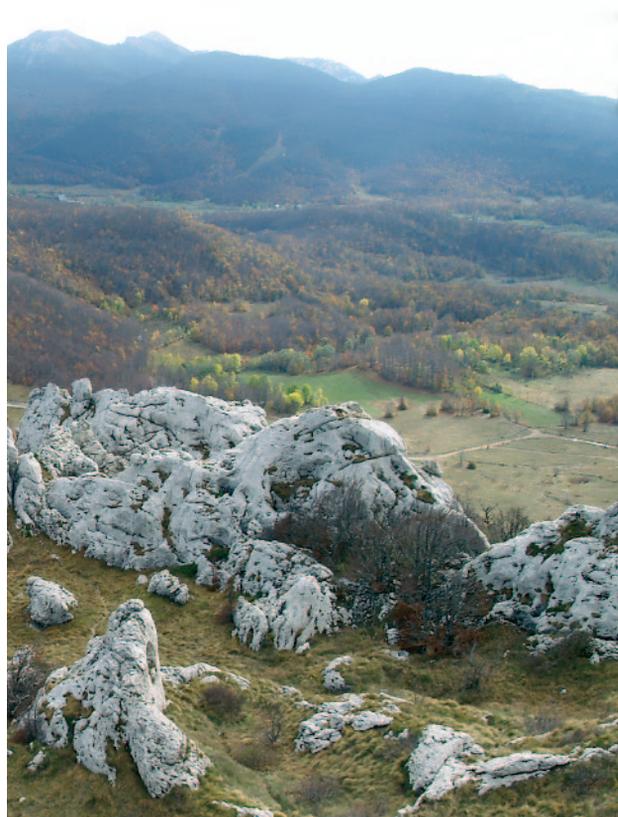
narskom tekstu objavljenom u Ličkom planinaru broj 3, 2006. na stranici 11. Izgleda da neki Lički planinar ne smatraju dovoljno dobrim izvorom informacija pa ga ni ne čitaju. Naime, od 2006. do danas objavljeni su vodiči različitih autora i ništa se, vezano uz temu ovog teksta, nije promijenilo. Potvrda tomu je i najnoviji tekst pod naslovom Bačić kuk (1304 m) na 342. stranici Hrvatskog planinara iz rujna 2011. godine.

Objavljeni me je tekst potakao da još jednom pokušam osvijestiti činjenicu da Bačić kuk, iako najraskošniji, nije i najviši vrh Dabarskih kukova. Na znanje onima koji vole cijepati dlaku, Bačić kuk nije ni najviši kuk Dabarskih kukova. Dodajmo tomu da je Bačić kuk po visini tek treći vrh Dabarskih kukova i da je punih 30 m niži od najvišeg.

U svom vodiču (Hrvatske planine, četvrto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb, 2007., str. 438.), pod naslovom »Dabarski kukovi«, Željko Poljak pojašnjava: »Među njima se najviše ističu, počevši od sjevera, Bačić kuk, Kukaline, Butinovača, Kiza, Grabar i Ljubičko brdo.« Podupirem navedeno jer je upravo Željko Poljak autor oronima Dabarski kukovi (»Velebit«, PSH, 1969., str. 207.). Dodao bih samo još kako se na samom kraju jugoistočne padine, ali još uvijek u sklopu Ljubičkog brda, nalazi Filipov kuk.

A evo i raspleta. Bačić kuk je visok 1304 m i treći je najviši vrh, a ujedno i drugi najviši kuk Dabarskih kukova. Drugi vrh Dabarskih kukova je Ljubičko brdo s 1320 m, a sa svojih 1334 m, najviši vrh i ujedno najviši kuk Dabarskih kukova je Kuk od Karline plane.*

* Pri odgovoru na naslovno pitanje treba razjasniti i što podrazumijevamo pod imenom Dabarski kukovi jer različita tumačenja omogućuju i različite odgovore. Naime, po nekim tumačenjima Dabarski kukovi ne obuhvaćaju djelomično izdvojen greben Ljubičkog brda nego samo nazubljeni hrbat od Kuka od Špiljić plane i ceste pod njim do Bačić kuka na sjeveru, a neki čak Dabarskim kukovima pribrajaju i Budakovo brdo, premda ono ni po čemu nije kuk. Ni središnji dio Ljubičkog brda nije kuk, ali se na njegovu grebenu nalazi nekoliko vrhova s iznimno stjenovitim obilježjima. Geografski je najprimjerenije Dabarskim kukovima nazivati cijeli nazubljeni niz kukova od Filipova kuka do Bačić kuka. Takvo tumačenje prvi je upotrijebio dr. Željko Poljak kada je naziv Dabarski kukovi uveo u upotrebu (vodič »Velebit«, PSH, 1969.). Imajući to u vidu, čitateljima upućujemo ispriku za netočnu informaciju koja se našla u brojnim planinarskim izdanjima i u našem časopisu da je Bačić kuk najviši vrh u Dabarskim kukovima. (Op. ur.)

ALAN ČAPLAR

Planina kao žena

MIT*

Za mnogobrojnih dana provedenih u planinama s nekim prijateljem, u manjoj ili većoj skupini planinara, nerijetko u mislima ostanem sam. Ne primjećujem ostale, ne čujem njihove razgovore i prepuštam se svojim razmišljanjima i maštanjima. U tim prilikama upijam svim osjetilima sve što mi priroda nudi, istinski uživajući. Uočavam sličnosti i posebnosti u usporedbi s prije doživljenim, nastojim zapamtiti te trenutke, a pejzaže sačuvati na fotografijama.

I ja, koji sam po naravi više realist nego romantičar, odjednom počinjem tražiti što je to zajedničko svim planinama, s čime se one mogu usporediti? Što je to nama planinarima tako blisko, privlačno i drago? Nudim vam svoj pokušaj odgovora na postavljena pitanja.

Planine se mogu usporediti sa ženama. Zašto? Prvo, i ne manje važno, žena i planina istog su roda. Mogu osvojiti na prvi pogled ili za neko vrijeme. Lijepo su i drage, niske i visoke, pitome i divlje. Više su ili manje zahtjevne. Teško su ili lako osvojive, a za to treba uložiti napor, vrijeme i odlučnost. Planina, kao i žena, stvara i pruža posebnu ugodu i raspoloženje. Obje mijenjaju svoj izgled i ćud.

I planine imaju svoja imena, a neke čak i nekoliko, i većinom su to ženska imena. Obje mogu biti jednostavne ili bogato ukrašene. Ni planine niti žene ne mogu i ne smiju biti ičije vlasništvo. Kao što postoje svete planine, tako postoje i svete. Planina i prava žena nikad te neće iznevjeriti, a o tebi ovisi koliko će ti pružiti dobrote, užitka i zadovoljstva. Samo istinski prijatelji mogu vidjeti i usporediti njihovu ljepotu i atraktivnost. I planina je nekad nepredvidljiva, sa svojim mušicama i neočekivanim reakcijama. Kao i žena, ona skriva svoje tajne, a o tvojoj umješnosti ovisi hoćeš li ih otkriti. Od planine možeš čuti najljepšu pjesmu, kao da slušaš primadonu. Neka ti planina može postati bliska kao najdraža žena. Ali obje mogu biti i vrlo opasne ako nisi dovoljno oprezan. Još samo jedan dokaz u prilog mojoj usporedbi: ne postoje dvije jednake planine, kao ni dvije iste žene.

Predlažem da otkrijete još neke zajedničke osobine planina i žena, ali i da ovo moje razmišljanje ne shvatite previše ozbiljno. Jer ipak postoji jedna bitna razlika između žena i planina, koju moram spomenuti da bi slika bila objektivnija: planine se vole sve, a žena samo jedna.

Odmor na
tepihu od
jesenskog
lišća

GORDAN JERKIĆ

* Autor ovoga teksta želio je ostati anonimn, pa je potpisan pseudonimom.

Kako napisati osobni planinarski životopis

Pregledavajući razne planinarske web stranice, forume i slično, često tražim podatke o hrvatskim alpinističkim ekspedicijama. Prvenstveno me zanimaju izvještaji s ekspedicija, opisi putovanja i organizacijskih poslova pa i podaci o sudionicima tih uspona. Eto, baš ti »podaci o sudionicima pohoda« potaknuli su me da napišem nekoliko riječi. Naime, pregledavajući dosadašnje predstavljanje naših muških i ženskih alpinističkih ekspedicija zapazio sam mnogo stvari koje uopće nisu bitne u osobnom predstavljanju, npr. »bavim se jahanjem« ili »bavim se ronjenjem«, dok nema podataka koji su mnogo zanimljiviji čitatelju i mnogo konkretniji, kao npr. koliko tko godina planinari ili koje je planinarske škole i tečajeve završio.

Radi sigurnosti i uspješnosti svakog zahtjevnijega planinarskog pohoda bitno je unaprijed, barem djelomično, biti upućen u iskustvo onoga s kojim ćete dijeliti sve dobro i loše u planini. Zašto sam napisao »barem djelomično«? Zbog toga što sve napisano na papiru ne može predočiti i opisati karakter i ponašanje pojedinca i reći kakav je on ustvari. Na te stvari odgovor može dati samo vrijeme provedeno na zajedničkim planinarskim turama.

Predlažem stoga format za koji mislim da odgovara planinarskom životopisu. Na početku bi trebalo stajati ime i prezime, adresa stanovanja, datum rođenja, telefonski broj i adresa elektroničke pošte. Nakon toga bi trebalo navesti godinu početka bavljenja planinarenjem. Taj podatak daje barem približnu sliku o planinarskom iskustvu pojedinca. Doduše, ponekad je pitanje koju godinu napisati budući da se većina ljudi postupno uključuje u planinarstvo. Neki planinari pišu da su počeli planinariti čim su se rodili, neki čim su prohodali, a neki računaju planinarenje s roditeljima, ekipom iz škole i slično. Svakako je primjerenije kao godinu početka planinarenja upisati godinu učlanjenja u planinarsko društvo ili klub jer time čovjek ulazi u novo razdoblje učenja od starijih kolega.

Obično se počinje stjecanjem iskustva u planini, a nakon godinu ili dvije mnogi pristupe planinarskoj školi, gdje stječu temeljna planinarska znanja i vještine. Završene planinarske škole i tečajevi sljedeći su dio planinarskog životopisa, u kojem čitatelja upoznajemo sa svojom planinarskom edukacijom i stupnjem planinarske obrazovanosti. U tom dijelu treba prvo spomenuti godinu pohađanja opće planinarske škole, školovanje u vodičkoj službi i HGSS-u, speleološku i alpinističku školu i specijalizirane tečajeve vezane uz

planinarstvo, primjerice ledenjački tečaj, penjački tečaj i slično. Vrlo je važno da se uz popis završenih tečajeva napiše i godina njihova pohađanja jer nije isto je li tko vodič ili spašavatelj dvije ili deset godina.

Podaci o sudjelovanju u pohodima i ekspedicijama u visoka gorja predstavljaju uspješnost pojedinca i njegovo iskustvo glede putovanja i snalaženja u inozemstvu. To je jedan od bitnih čimbenika za visokogorske pohode. Trebalo bi nabrojiti sve posjećene vrhove više od 3500 metara jer je to donja granica visinskoga gorskog pojasa. Naravno, uz vrh bi trebalo napisati i njegovu visinu, dosegnutu visinu i godinu uspona. Bitno je napisati godinu, kako bi čitatelj životopisa imao uvid u učestalost uspona.

Ocjena ostvarenih alpinističkih uspona također je veoma bitan podatak u planinarskom životopisu jer upućuje na ono što možete očekivati i na zahtjeve koje možete postaviti budućem penjačkom partneru ili klijentu. Svakako treba navesti ocjenu najtežega uspona ili ispenjanog smjera. Primjerice: »u suhoj stijeni ispenjao sam ocjenu 6b« ili »ispenjao sam vrh Pisco (5725 m) normalnom rutom ocjene PD«. Ako penjač napiše samo ime vrha, malo se može zaključiti o njegovoj vještini jer, primjerice, nije isto ispenjati Matterhorn normalnim smjerom ili sjevernom stranom.

U poglavlju o vještinama i sklonostima dobro je napisati podatke koji mogu biti korisni za doprinos ekspediciji, na primjer, znanje stranog jezika, vještinu kuhanja i slično.

Uza sve to, ne treba zaboraviti da se planinarstvo ne sastoji samo od uspona na planinske vrhove, već i od djelovanja u planinarskoj udruzi. U životopisu zato vrijedi što objektivnije opisati doprinos radu planinarskog društva ili kluba. Obavljanjem zadataka korisnih za rad planinarske udruge, markiranjem putova, uređivanjem planinarskih kuća, vođenjem izleta i držanjem predavanja također se stječu vrijedna životna iskustva i razvijaju društvene vještine.

Takav planinarski životopis zasigurno će čitatelju dati barem približnu sliku o osobi s kojom će možda podijeliti čari ekspedicije ili alpskog uspona. Napominjem: »približno«, jer ipak je presudno upoznati karakter i ponašanje pojedinca kako bi se o njemu stvorila potpuna predodžba kao osobi i čovjeku. Nadam se da će vam ova uputa dobro doći kad budete pisali svoj planinarski životopis te vam pomoći da se kvalitetnije predstavite.

Željko Bockovac

VRH

Japetić (879 m)

Japetić je najviši vrh Samoborskoga gorja. To je šumovita glavica koja se uzdiže malo iznad livada na vršnoj visoravni. Šuma na vršnom dijelu Japetića ima status posebnog rezervata šumske vegetacije (površina 29 ha). Vršni dio Japetića završava livadom Žitnicom koja se strmo ruši prema Jastrebarskom. Na vrhu livade stoji vrlo popularan planinarski dom Žitnica o kojem brine HPD »Jastrebarsko«.

Vidik s vrha omogućava solidna 12 metara visoka željezna piramida, postavljena 1960. godine. Zanimljivo je da je ta piramida stajala na najvišem vrhu Medvednice dok ondje nije sagrađen TV toranj i tada je u dijelovima premještena sa Sljemena i ovdje ponovno sastavljena.

Koordinate: N 45° 44' 56.3" E 15° 36' 32.8"

Žig: Metalni žig ugrađen je na konstrukciju piramide

Prilazi: Šoićeva kuća ^{1.30h} Japetić (put preko livada) 1.30 h

Mali Lipovec ^{30'} sedlo Velika vrata ^{45'} Japetić 1.15 h

Oštrc ^{1h} vrh Stražnik ^{20'} sedlo Velika vrata ^{40'} Japetić 2 h

Jastrebarsko ^{2.45h} pl. dom Žitnica ^{15'} Japetić 3 h

Gorica Svetojanska (Šumski dvor) ^{1.15h} pl. dom Žitnica ^{15'} Japetić 1.30 h

Noršić Selo (Kapelišće) ^{30'} Jarušje ^{30'} Dragonoš ^{50'} Japetić 1.50 h

Gostinjac sv. Bernarda ^{20'} Dragonoš ^{50'} Japetić 1.10 h

Zemljovid: Samoborsko gorje, 08 KT: Hrvatska pl. obilaznica, Samoborska obilaznica, Jaskanski pl. put, 40 vrhova za 40 godina PD Kamenjak

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

ALAN ČAPLAR

Lički gorski biseri (LGB)

Tip obilaznice: točkasta

Godina osnivanja:

2005.

Minimalno vrijeme

obilaska: 40 h

Broj KT-a: 13

KT: Lisac (obavezna), Ostrovia (obavezna), Zir (obavezna), Veliki Rajinac, Crni vrh, Oštri Kozjak, Konjevača, Visočica, Crnopac, Oklinak, Kremen, Mrsinograd, Oštri Medvjeđak

Uvjet za priznanje: Obilazak 3 obavezne kontrolne točke i još 7 uvjetnih (po izboru)

Upravlja: PD Željezničar, Gospić

Informacije:

Andrija Benković

053/ 574-305

Planinarska obilaznica »Lički gorski biseri« obuhvaća 13 atraktivnih vrhova na Velebitu i po Lici, koji uz planinarsku, imaju i povijesnu važnost. Otvorio ju je PD »Željezničar« iz Gospića 2005. godine. Obilaznica je točkasta i nema zadane trase. Prilazi do kontrolnih točaka su markirani, a posjetitelji sami biraju kojim će se putovima koristiti.

Za osvajanje atraktivne značke »Lički gorski biseri« treba obići barem 10 od 13 kontrolnih točaka. Vrhovi Lisac, Ostrovia i Zir su obvezne kontrolne točke, a među ostalih 10 KT obilaznik sam odabire koje će posjetiti. Po završetku obilaska dnevnik se šalje na adresu PD-a »Željezničar«, Kaniška b.b. Gospić. Obilaznicima koji zadovolje sve uvjete PD »Željezničar« šalje numeriranu značku i upisuje ih u popis obilaznika. Dnevnik planinarska društva ili pojedinci mogu naručiti telefonom, faxom ili pismenim putem.

Pri odabiru pristupa treba se koristiti opisima i zemljovidima u dnevniku »Lički gorski biseri«, kao i postojećim planinarskim zemljovidima i zemljovidima nacionalnih parkova, turističkih zajednica i sl.

ALAN ČAPLAR

PLANINARSKA KUĆA

Planinarska kuća Alan (1340 m)

Planinarska kuća Alan nalazi se uz poprečnu velebitsku cestu koja preko Mrkvišta iznad Štirovače povezuje Krasno i Jablanac, u blizini gornje stanice bivše industrijske žičare. To je lugarnica koju je HPS u na korištenje ustupila šumarija. Vodom je opskrbljena iz cisterne, a zahod s duhovito opremljenim prilazom je u šumi 50 m iza kuće. Tijekom ljeta u kući su osigurana dežurstva. Kuća je važna točka na Velebitskom planinarskom putu.

Slikovito brdo Zir

INFO

Otvorena: kuća je otvorena preko ljeta, kada u njoj dežuraju članovi PK-a Sljeme, a zimi se može koristiti zimska soba

Opskrbljena: pićem, jelom po dogovoru

Mjesta za noćenje: 40

Upravlja: PK Sljeme, Zagreb

Informacije:

Irena Pavlič 098/17-95-214,

Ivan Hapač 099/51-54-999,

Krešimir Bartaković 098/90-15-742,

Marino Rabak 091/20-16-785

www.hpd-kamenar.hr

HPD »Kamenar« iz Šibenika poznat je po ustrajnom kvalitetnom radu na svim planinarskim poljima. Dio te bogate aktivnosti može se upoznati putem društvenog weba. On nudi pregledan plan društvenih izleta i podrobne najave važnijih akcija, ali i opće podatke o društvu. Putopisi i izvještaji grupirani su u posebnoj rubrici. Iako nema previše sadržaja, ovaj web primjer je pregledno organiziranog planinarskog weba koji nudi sve bitne informacije za planinare, ali i za nečlanove koji se žele pridružiti društvu.

www.hpd-kamenar.hr

IZ PLANINARSKÉ PROŠLOSTI

Hrvatski planinar« – časopis sa stoljetnom tradicijom

Prvi broj »Hrvatskog planinara« izašao je 1. lipnja 1898. Izlaženje prvog broja potaknuo je pjesnik Franjo Marković i od tada do danas objavljuje književne priloge, ponajviše putopisnog karaktera, zatim ekspedicijske izvještaje, stručne članke, posebno s područja speleologije, alpinizma, zaštite prirode, teorije i ideologije. Do 1909. izlazio je kao mjesečnik, 1910-1913. kao Planinarski vjesnik u časopisu Vienac, u 1914. se ponovno osamostaljuje, ali odmah zatim nastaje ratni prekid. Od 1922. do 1944. kada zamire u ratnim uvjetima, postupno se razvija u reprezentativnu reviju. Na poticaj Vladimira Blaškovića časopis ponovno izlazi 1949, ali u duhu onoga vremena bez hrvatskog obilježja, pod neutralnim naslovom »Naše planine«. Sredinom 1991, s osnivanjem samostalne hrvatske države, vraćen je časopisu stari tradicionalni naziv »Hrvatski planinar«. Od 2001. časopis se cijeli tiska u boji. Godine 2008. izdana je »Antologija Hrvatskog planinara« s izborom članaka iz stoljetne povijesti časopisa.

Časopis je prije nekoliko godina u potpunosti digitaliziran te je besplatno

»Hrvatski planinar« jedan je od najstarijih hrvatskih časopisa koji i danas izlazi

dostupan na webu HPS-a i na DVD-u, po čemu je Hrvatski planinarski savez pretekao mnoge istaknutije institucije i izdavače. Do sada je izašlo više od 31.000 stranica.

Alan Čaplar i prof. dr. Željko Poljak

Vremeplov

- 1. 6. 1898.** izašao prvi broj »Hrvatskog planinara«
- 3. 6. 1950.** M. Herzog i L. Lachenal, članovi Francuske ekspedicije prvi su se popeli na jedan osamtisućnjak – Annapurna I (8091 m)
- 5. 6. 1870.** sagrađen prvi planinarski objekt u Hrvatskoj – drvena piramida na vrhu Sljemena
- 8. 6. 1924.** nekoliko stotina metara ispod vrha Mt. Everesta nestali G. L. Mallory i A. C. Irvine pod još danas nerazjašnjenim okolnostima
- 10. 6. 1964.** izgorio Tomislavov dom na Sljemenu
- 15. 6. 1923.** Papa Pio XI proglasio svetog Bernarda Mentonskog zaštitnikom planinara
- 17. 6. 1971.** na Prvoj hrvatskoj ekspediciji »Grönland 1971« pod vodstvom Jerka Kirigina u stijeni Ingolsfelda prvenstveni smjer penju Nenad Čulić i Marijan Čepelak
- 19. 6. 1898.** osnovana »Visočica« u Gospiću - prva podružnica HPD-a

Eko-akcija uklanjanja otpada u Žumberku

U Žumberku je 24. i 31. ožujka izvedena opsežna eko-akcija uklanjanja i zbrinjavanja otpada. Otpad se čistio u rubnom području Parka prirode Žumberak – Samoborsko gorje, točnije na području Slavetića i Goljaka. U akciji je sudjelovalo 65 volontera, članova Ekološkog društva »Žumberak« te članova HPD-a »Vihor« i »Kapela« iz Zagreba. Uz pomoć domaćih ljudi sanirano je devet divljih odlagališta i napunjeno oko 250 velikih vreća sitnog otpada. Kako bi eko-akcija imala što veći odgojni učinak na lokalno stanovništvo te ga potakla na pravilno postupanje s otpadom, eko-akcija je najavljivana preko lokalnih i regionalnih medija, a volonteri su imali besplatan prijevoz autobusom, napitke, sendviče i bogatu lovačku zakusku.

Ovo nije prva takva akcija u Žumberku. U pojedinim godinama sudjelovalo je i po stotinu planinara, najviše iz »Vihora«, »Kapele« i »Siska«. U tim akcijama uklonjeno je mnogo otpada s Jaskanskoga i Žumberačkog planinarskog puta. Josip Šintić

Lipanj u Lipiku

U subotu 21. travnja članovi PD-a »Lipa« iz Lipika pridružili su se akciji »Jedan je dan za čisti okoliš«. Prekrasan je sunčan dan, iako su meteorolozi najavili kišu. Planinari sa zadovoljstvom uklanjaju odbačene stvari, čisteći svoju planinarsku stazu od sela Skenderovaca prema zaseoku Gagićima. To je tek jedna od 300 lokacija na kojima se povodom Dana planeta Zemlje čistila priroda.

Već duže vrijeme članovi »Lipe« iz Lipika namjeravaju urediti vlastiti kutak – planinarsko sklonište. Kao u pripovijesti Mate Lovraka (Družba Pere Kvržice) pronađen je i objekt za uređenje. Voda je također tu, kao rođena za izletnike, čista, bistra, iz nepresušnog izvora. Očišćen je okoliš, posađeno ukrasno bilje, a i nekoliko lipa koje su simbol društva i grada. U blizini je i vidikovac s prekrasnim vidikom na Lipik i Pakrac. Kao da se i priroda zahvaljuje planinarima obaju gradova za njihovo dobro djelo.

Sjedimo nakon završenog čišćenja. Okrepljujemo se jelom i pićem. Prepričavaju se doživljaji i zgođe s izleta. Prisjećam se... prvi put bio sam ovdje uoči prošlogodišnjega planinarskog pohoda za Dan grada »Lipanj u Lipiku«... Rekoše mi: »Među nama je planinar Dražen Zemun iz Križevaca, s presađenim srcem«. Iako sam za njega čuo, mojoj znatizelji nije bilo kraja. Diskretno sam prišao planinaru srednjih godina, no ubrzo sam shvatio da je ustručavanje nepotrebno jer je novi poznanik vedar i druželjubiv. Objašnjava mi: »Dali su mi srce nekog mladog planinara, pa iako nikada ranije nisam planinario, sada jedva čekam vikend da odem u planinu.« Mislim, pa mu odgovaram: »Vidiš, ako je odista tako onda je planinarstvo u srce usađeno, i s novim planinarskim srcem postao si planinar.«

Pred nama je lipanj. Ovogodišnji pohod je deveti po redu. Željno očekujem 16. lipnja. Ugodnim druženjem steći ću nova prijateljstva, što je uz zdravlje najveća blagodat planinarstva.

Ivica Mataić

Akcija čišćenja rijeke Cetine

Članovi PD-a »Imber« iz Omiša 13. svibnja sudjelovali su u akciji čišćenja rijeke Cetine. Akcija je izvedena kao dio stalnog programa »Očuvajmo biljni i životinjski svijet naših planina«, a organizirali su je PD »Imber«, RK »Cetina« i JKP »Peovica«. U akciji je sudjelovalo dvadesetak planinara i raftera, koji su uspjeli očistiti područje od Tisnih stina do mosta iznad Radmanovih mlinica. U akciji je skupljeno oko tri stotine kilograma raznog smeća. Među tim otpadom bilo je mnogo automobilskih guma, kućanskih aparata, plastičnih vrećica i mnogo neidentificiranih željeznih komada. Ovom prilikom pozivamo sve da smeće odlažu na predviđenim mjestima - u kontejnerima, a ne u prirodi. Akcija je ujedno bila rođendanski poklon gradu Omišu i zahvala za potporu u izvedbi prvog planinarskog festivala u Omišu koji je održan neposredno prije toga.

Miomir Fistanić

IVICA MATAIĆ

Planinari na putu prema Omanvcu

e-putovi - nova službena vrsta planinarskih putova

Izvršni odbor HPS-a donio je 2. travnja odluku kojom se elektronički planinarski putovi ili, kraće, e-putovi prihvaćaju kao nova vrsta službenih planinarskih putova u Hrvatskoj. Time je HPS, po nama dostupnim informacijama, prvi u planinarskom svijetu priznao e-putove kao službene planinarske putove. Ako naše informacije slučajno i nisu potpuno točne, sasvim je sigurno da je HPS među prvima koji je to učinio.

Prijedlog za usvajanje toga koncepta podnio sam 14. ožujka ove godine, a IO razmotrio ga je na prvoj sljedećoj sjednici. Bilo je to jednostavno, brzo i uspješno, riječju poslovno. U takvom pravom načinu poslovanja ne bih imao nikakvih negativnih primisli ili emocija čak da je donesena i potpuno suprotna odluka.

Razmišljajući o tome kako najzornije predstaviti javnosti tu novu vrstu službenih planinarskih putova, zaključio sam da je to najbolje učiniti upravo tekstem obrazloženja prijedloga koji sam uputio Izvršnom odboru, teksta na temelju kojeg je Izvršni odbor i proglasio e-putove novom, dodatnom vrstom planinarskih putova. Evo toga teksta:

»Što su e-putovi? Najlakše je zamisliti da bi to trebali biti planinarski putovi koji u svemu odgovaraju sadašnjim službenim planinarskim putovima osim izgleda markacije. Dakle, e-putove bi održavala registrirana planinarska društva i to potpuno jednako kao i već postojeće službene planinarske putove. Jedina je razlika što bi crveno-bijele markacije bile zamijenjene elektroničkim (GPS) markacijama. Ti novi, e-putovi ni na koji način ne zamjenjuju dosadašnje planinarske putove, već uz njih postoje kao dodatna, drukčija vrsta putova. Dakle, to su dvije vrste planinarskih putova koje mogu nesmetano istovremeno postojati. Prisjetimo se, k tome, procjene Komisije za putove HPS-a o oko dvije tisuće postojećih službenih planinarskih putova i procjene da bi e-putova sljedećih deset godina bilo ne više od deset. Zanimljivo malo, ali gleda u budućnost (GPS uređaj) oslanjajući se na prošlost (kompas, zemljovid).

Svjestan sam da bi se e-putovima zaputio vrlo mali broj ljudi, ne veći od 1% hrvatskih planinara. To su, prije svih, ljudi koji vole obilaziti planine uz pomoć zemljovida i kompasa bili oni klasični ili ugrađeni u GPS uređaje. To je stvarna planinarska manjina koja bi, po pravdi Boga i zakona, imala pravo na svoj izbor. Tim više jer oni svojim izborom ne bi ometali ostale planinare u njihovom izboru i njihovim planinarskim aktivnostima. Dodao bih da su upravo ljudi koji vole obilaziti planine uz pomoć zemljovida i kompasa trasirali i udruženo markirali sve postojeće službene planinarske putove. Da nije bilo ljudi koji obilaze planine neozna-

čenim putovima ne bi nikad bilo nijednog planinarskog puta označenog crveno-bijelim markacijama. Pa zar ti ljudi nisu zaslužili da se uvedu službeni e-putovi? K tome, e-putove mogu obilaziti svi, ako ne nikako drukčije onda uz pomoć vodiča, koji u svom školovanju moraju savladati rad ne samo s klasičnim zemljovidom i kompasom nego i rad s GPS uređajima.

Još nešto želim posebno istaknuti: ako se e-putovi proglase novom službenom vrstom planinarskih putova i nakon toga se pokažu problematični, Izvršni odbor ih može proglasiti neslužbenima kad god ocijeni da je to potrebno.«

Dakle, pred nama su izazovi otkrivanja manje poznatih hrvatskih zakutaka koje bismo učinili dostupnima planinarskoj i inoj javnosti na način prikladan novom vremenu. Pri tom treba uvijek imati na umu kako to moramo učiniti uz dogovor s Komisijom za planinarske putove HPS-a, odnosno uz njezino odobrenje, kako bi sigurnost obilazaka bila što veća.

Hrvoje Zrnčić

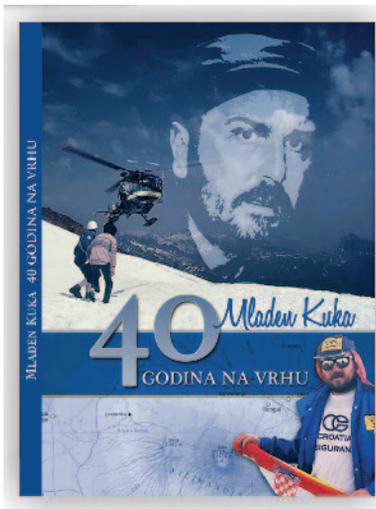

Put se može markirati i GPS uređajem

Predstavljena knjiga o životu i radu Mladena Kuke

»40 godina na vrhu« naziv je knjige karlovačkog planinara, speleologa i istraživača Mladena Kuke u izdanju Gradske knjižnice »Ivan Goran Kovačić«, predstavljena u Ilirskoj dvorani knjižnice. Kuka je u toj knjizi opisao svoja iskustva i aktivnosti koje je organizirao, a svoj doprinos izdanju dao je i niz uglednika iz karlovačkoga javnog života. Urednik knjige je novinar Mladen Postružnik koji se prisutnima na predstavljanju obratio putem audiovizualne poruke iz Gvatemale. Osim autora, djelo su predstavili povjesničar Milan Kruhek i doajen karlovačkog planinarstva Rudolf Starić.

»Četrdeset godina je jedan puni radni staž tijekom kojih je organizirano mnogo aktivnosti s kojima sam obišao sve kontinente. Nakupilo se tako obilje podataka koje je trebalo zabilježiti, a važni su za razvoj planinarstva u Karlovcu, ali i šire. Prva visokogorska ekspedicija na Kilimanjaro, uspon na Chimborazo ili otkrivanje masovne grobnice u jami Jazovki«, objasnio je Kuka,

koji je ujedno osnivač i predsjednik CEIK-a »Braća Seljan« te predsjednik Planinarskog saveza grada Karlovca.

Zanimljivo je kako je nastalo ovo izdanje; urednik Mladen Postružnik pisao je dio tekstova i uređivao knjigu s druge strane Atlantskog oceana, u Gvatemali, gdje sada živi. I sadržaj je zanimljiv, podijeljen na dijelove. U jednome dijelu o svojem viđenju Mladenova rada pišu poznati Karlovčani, dio je svojevrsan timeline Mladenova rada od 1971. godine, a tu su i njegovi tekstovi i feljtoni, među kojima je svakako najzanimljiviji onaj o otkrivanju Jazovke. Knjiga je i

bogato opremljena fotografijama (oko 200), pa postaje svojevrsna povjesnica karlovačkog planinarstva. Tu su i svi vrhovi koje je Kuka osvajao tijekom desetljeća, na svim kontinentima, od kojih su neki doista egzotični za hrvatske pojmove.

Knjiga se po cijeni od 85 kn može nabaviti u Gradskoj knjižnici u Karlovcu. Mladen Postružnik

Predstavljanje knjige »40 godina na vrhu«

Dani hrvatskih planinara na otoku Mljetu

Od 27. do 29. travnja u Babinu Polju na Mljetu održani su Dani hrvatskih planinara. Iako su službeno trajali od petka do nedjelje, više od polovice sudionika svoj je boravak produžilo do utorka (praznika rada), a za te dodatne dane organizatori su se pobrinuli za vrlo atraktivne sadržaje i izlete po cijelom otoku. Prema evidenciji prijava, na dan otvaranja na Mljetu su bila 94 planinarska društva i to 81 iz Hrvatske, 10 iz BiH, dva iz Crne Gore te jedno iz Slovenije – ukupno 1202 sudionika. No, prema evidenciji prijevoza trajektom do Mljeta, prijevozne karte kupilo je gotovo 2000 planinara.

Na svečanom otvaranju uz prigodan kulturno-umjetnički program nazočne su pozdravili predsjednik PD-a »Mljet« Marin Perković, predsjednik Izvršnog odbora HPS-a Vladimir Novak te dopredsjednik Planinarske zveze Slovenije Borut Peršolja. Planinari su obišli mnoge programom predložene ture i izlete, bilo je i kupanja u moru i mljetskim jezerima, a skupina od devet planinara uspjela je kao prva prijeći novootvorenu Mljetsku planinarsku obilaznicu. Lijepo vrijeme tijekom cijelog susreta, predivna priroda i mnoga druženja sigurno će dugo ostati u sjećanju svih sudionika Dana hrvatskih planinara.

Darko Berljak

DANI HRVATSKIH PLANINARA

Mljet 2012.

Mljet, Babino Polje

DARKO BERLJAK

Na Danima hrvatskih planinara na Mljetu sudjelovalo je gotovo 2000 ljudi

ZDENKO KRISTJAN

Planinarenje po otoku Mljetu

Festival planinarstva u Omišu

Potaknut dobrim iskustvima s Dana hrvatskih planinara 2011. koji su održani u Omišu, PD »Imber« organiziralo je Prvi festival planinarstva u Omišu. Festival je održan od 16. do 22. travnja, a sastojao se od brojnih akcija koje su privukle pozornost Omišana i približile im planinarstvo.

Festival je započeo otvorenjem izložbe fotografija »1001 jama« autora Dražana Mimice. Festival i izložba otvoreni su uz nastup školske klape »Bepo« te prigodne govore predsjednika PD-a »Imber« Zvonimira Kujundžića, ravnateljice OŠ »Josip Pupačić« Davorke Deur i predsjednika gradskog vijeća grada Omiša dr. Zvonka Močića.

Drugoga dana festivala, u utorak, Marko Prelas i Bojana Horvat održali su predavanje i prikazali film o usponu na Aconcagua. U srijedu je izvedena pokazna vježba spašavanja u stijeni. Izvela ju je HGSS Stanica Split potvrdivši odličnu uvježbanost i stručnu sposobnost omiških gorskih spašavatelja za spašavanje unesrećenih u teškim uvjetima.

U četvrtak 19. travnja izveden je uspon na Forticu, odakle je skupina članova Društva i nekoliko gostiju mogla uživati u predivnom vidiku na Omiš, okolne otoke, Mosor i srednja Poljica te poslušati predavanje koje su na Fortici održali profesorica Nikolina Marić i najstariji član društva Slobodan Crnjanski.

Peti dan festivala bio je posvećen »svjetskom prvenstvu u trulim kobilama« i prikazivanju filma »Sve što ste oduvijek željeli znati o speleologiji«. Prvenstvo je održano na Trgu ispod Žižule pred stotinjak gledatelja. U toj tradicionalnoj dalmatinskoj igri, koju je PD »Imber« željelo, a po viđenom i uspjelo otrgnuti zabravu, nastupilo je šest ekipa u dvije kategorije. Večer je zaključena prikazivanjem filma o istraživanju jame Mokre noge (-842 m).

U sklopu festivala održano je nekoliko atraktivnih planinarskih predavanja

Miomir Fistančić

Vježbu spašavateljske vještine u Omišu je izvela HGSS Stanica Split

U subotu 21. travnja izveden je uspon na Imber uz druženje i logorsku vatru. Uspon je iskorišten za transport materijala za nedjeljnu akciju pošumljavanja, koja se održala u okviru tradicionalne akcije »Oda proljeću«. Akcija je okupila stotinjak planinara i ljubitelja prirode iz devet planinarskih društava i udruga iz Makarske, Kaštela, Trilja, Splita i Omiša. U usponu su sudjelovala i djeca s posebnim potrebama iz udruge »Prijatelj« iz Omiša. Uz uspon na najviši vrh Kulu (864 m), velik dio okupljenih sudjelovao je u akciji pošumljavanja Omiške Dinare. Posađeno je nekoliko desetaka sadnica bora, a zatim je tradicionalno izabrana »Vila Imbera«. Ove godine to je tridesetogodišnja Azinka Leljak, inače zaposlena u domu za stare i nemoćne osobe »Lovret« u Splitu i aktivna u udruzi »Prijatelj« u Omišu. Druženje je završilo sportskim igrama, koje su i opet zabavile sve prisutne.

Miomir Fistančić

Hrvatski planinarski savez – član EU planinarskog foruma

Na marginama prošlogodišnje Opće skupštine UIAA-a u Kathmanduu održan je sastanak desetak europskih planinarskih saveza koji su inicirali uspostavljanja čvrste veze između nacionalnih planinarskih saveza u Europskoj uniji (EU). Na tom sastanku, a i u aktivnostima koje su slijedile, sudjelovao i predstavnik Hrvatskog planinarskog saveza.

Inicijativa je izasla iz potrebe da nacionalni planinarski savezi na razini EU utječu na donošenje zakona i akata koji su izravno ili neizravno povezani s planinama i planinarstvom. Razumljivo, ako europski planinari žele imati određeni utjecaj nad tim dokumentima, prije svega moraju imati dogovorena zajednička stajališta s kojima mogu na odgovarajući način nastupati prema tijelima EU-a koja se bave izradom dokumenata od interesa za organizirano planinarstvo. Dakle, jedan od najvažnijih ciljeva EU planinarskog foruma je bolje pozicioniranje planinarstva u svim budućim dokumentima Europske unije.

Jedan vrlo važan dokument EU u vezi planina koji će biti donesen u bliskoj budućnosti je Zelena knjiga o EU politici u planinskim regijama. U gotovo svim dosadašnjim dokumentima Europske unije, pojmovi vrlo bitni za planinarstvo (planinarenje i penjanje, planinarski putovi, planinarski domovi) se ne spominju, a oni su vrlo važan čimbenik života i kretanju ljudi na tim prostorima.

Na temelju stavova nastalih na sastanku u Kathmanduu, dogovoreno je da se krene s projektom udruživanja EU planinarskih saveza u neovisno tijelo pod nazivom »EU mountaineering forum« (EU planinarski forum) s prvenstvenim ciljem stalne međusobne komunikacije putem internet tehnologije.

Glavni ciljevi EU planinarskog foruma su:

- Uspostavljanje stalne komunikacijske platforme europskih planinarskih saveza
- Proučavanje nacrtu EU dokumenata i planiranje stajalište o njima
- Održavanje tečajeva s primjerima dobre prakse u raznim planinarskim djelatnostima između zemalja sudionica

Treba istaknuti da će EU planinarski forum biti organizacija bez članarine, koji je otvoren samo za planinarske saveze. Većina aktivnosti temeljit će se na zatvorenim internetskim forumima, a na sastanku jednom godišnje (dan nakon Opće skupštine UIAA) prihvaćat će se formalne odluke i stajališta.

Nakon službenih stavova o EU dokumentima, isti će se slati članovima EU parlamenta organiziranih u odbor »Prijatelji planina« (zastupnici iz raznih stranaka i država, ali sa zajedničkim ciljem - dobrobit za planine i planinarstvo) koji će ih zastupati u radu parlamenta. Osim toga, stavovi će se prosljeđivati i ostalim tijelima EU-a, a sudjelovat će se u EU i na javnim konzultacijama. Naime, kada Europska komisija radi na novim propisima iz određenog područja ili želi revidirati postojeće zakonodavstvo, otvara javne konzultacije na tu temu. Pojedinci, tvrtke i organizacije koje imaju interes ili stručnog znanja o toj temi pomažu u oblikovanju nacrtu prijedloga prije nego što ga Komisija upućuje Vijeću i Europskom parlamentu za daljnju raspravu i usvajanje.

U proljeće ove godine Hrvatski planinarski savez je postao punopravni član EU mountaineering foruma, a više o svemu može se pročitati na <http://www.mountaineering-forum.eu>.

Darko Berljak

16. međunarodni dan pješačenja u Istarskoj županiji

Iako je danima prije najavljivano loše vrijeme, a i sama nedjelja 12. svibnja započela je pljuskom koji se je smirio, na pohodu od Pazina do Berama okupilo se 40-ak planinara iz cijele Istre kako bi obilježili 16. međunarodni dan pješačenja Istarske županije. Među njima bilo je članova iz društva domaćina, pulskog »Glasa Istre«, članova »Planika« iz Umaga, Poreča i Buzeta, rovinjskog »Montera«, PD-a »Opatije« te Slovenskog kulturnog društva »Bazovica« iz Rijeke. Kasnije su se, posredovanjem Turističke zajednice središnje Istre, pohodu pridružili Erich i Edith Wahl iz austrijskog Linza, pa je tako pješačenje dobilo međunarodni karakter.

Okupljanje je bilo iza spomen-doma u Pazinu, gdje su okupljeni planinari dobili upute od organizatora te letke markirane staze Pazin – Beram, koja je nedavno ušla i u turistički vodič »Enjoy Istra«, a skup je pozdravio direktor TZ središnje Istre Radenko Sloković, suorganizator pješačenja. Pješačenje se nastavilo preko Rijavca po pazinskim brdima do Finderlovog brijega, odakle su planinari krenuli prema crkvi Svete Marije na Škriljinama. U samoj crkvi polusatno predavanje je održala studentica povijesti umjetnosti i pedagogije Andrea Miličić iz Trviža, koja je iznijela zanimljivosti vezane uz svjetski poznate freske Vincenta iz Kastva, s naglaskom na poznati ciklus »Ples mrtvacu«.

Hodalo se dalje prema Pazinu, uz odmor na Gortanovom brijegu, odakle se pruža izniman vidik

na Učku. Iako je prvotno tamo bio planirana okrjepa, ona je prebačena u Pazin, gdje su planinari počašćeni ukusnim grahom.

Nazalost, kiša je pokvarila ovogodišnji međunarodni dan pješačenja, koji je prijašnjih godina privlačio više stotina planinara, no na prikladan je način obilježen i tradicija je nastavljena.

Organizatori su uz PD Pazinku bili još Turistička zajednica središnje Istre i Savez sportske rekreacije Istarske županije »Sport za sve«. Anton Finderle

Tradicionalni uspon na Visočicu

U nedjelju 1. srpnja 2012. godine održat će se tradicionalni uspon na Visočicu, kojemu je domaćin PD »Željezničar« iz Gospića. Pohod započinje okupljanjem u selu Rizvanuša od 8.30 do 9 sati. Nakon pozdravne riječi organizatora (9 h) poći će se prema Delukinom vrelu i dalje starom stazom prema ostacima Gojtanova doma i do vrha Visočice. U 13.15 planiran je »trenutak povijesti« na vrhu, a u 14 sati započet će se s povratkom.

Druženje će se nastaviti u planinarskoj kući »Vila Velebita« na Baškim Oštarijama, gdje je predviđen planinarski grah po popularnoj cijeni od 10 kuna. Planinari koji žele noćiti 30. lipnja (subota) moraju rezervirati noćenje zbog ograničenosti kapaciteta (u Vili Velebita 42 mjesta, a u kampu 50). Postoji mogućnost smještaja i u Kuginoj kući (50 mjesta). Smještaj (do popunjenja kapaciteta) se može rezervirati na mobitel Tomislava Rukavine 098/245-319.

Visočica (1619 m) je istaknut vrh osvojen nad strmom ličkom padinom Velebita. Zahvaljujući položaju to je jedan od najljepših vidikovaca na cijelom Velebitu i bez sumnje najljepši vidikovac s kojeg se pruža pogled na Liku. Vrh je jedna od 13 kontrolnih točaka planinarske obilaznice »Lički gorski biseri«, koju je utemeljio PD Željezničar Gospić i kontrolna točka popularne »Hrvatske planinarske obilaznice«. Rok za rezervaciju smještaja i prijavu za sudjelovanje na pohodu je utorak, 26. lipnja 2012. Tomislav Čanić

Novosti iz Planinarskog saveza Varaždinske županije

Nakon višegodišnje neaktivnosti Planinarski savez Varaždinske županije je na izbornoj skupštini održanoj 28. ožujka ove godine redefinirao svoju ulogu i postavio konkretne zadatke i ciljeve u novom četverogodišnjem mandatu. Savez je zadnjih godina bio neaktivan, ali se nadamo uz svesrdnu pomoć svih društava i šire društvene zajednice da ćemo to ispraviti. U Varaždinskoj županiji ima 6 gradova i 22 općine koji su pogodno tlo za omasovljenje planinarstva te za podizanje ukupne ekološke svijesti građana.

Planinarski Savez Varaždinske županije ujedinjuje 11 od 12 planinarskih društva i klubova na području

Varaždinske županije naše županiji kojih ima 12. To su HPD »MIV« Varaždin, HPD »Dugi vrh« Varaždin, HPD »Tonimir« Varaždinske Toplice, PD »Pusti duh« Lepoglava, PD »Ravna Gora« Varaždin, PD »Ludbreg«, PD »Ivančica« Ivanec, HPD »Grebengrad« Novi Marof, PK »Vertikal« Varaždin, PD »Castrum Iovia« Ludbreg i PK »Ivanec«.

Znamo da svako planinarsko društvo djeluje samostalno, a PSVŽ trebao bi ih povezivati u donošenju zajedničkih ciljeva i osmišljavanju akcija na razini županije, poticati ih u školovanju te promovirati akcije koje uključuju zaštitu okoliša. Važna zadaća je i aktivno sudjelovanje na danima planinara Hrvatske kao i u radu HPS-a i suradnja s drugim županijskim i gradskim planinarskim savezima. Planirana je i suradnja s udrugom F. Košćec i Zelenom mrežom Varaždinske županije koje se aktivno bavi očuvanjem okoliša, a postoji i velik interes za uključivanje u europske projekte koji bi nam pomogli osigurati sredstva koja su neophodna za ostvarenje planova i ciljeva.

Novo vodstvo čine predsjednica Jadranka Čoklica (HPD »MIV« Varaždin), dopredsjednik Marko Kobal (PD »Ravna Gora« Varaždin), tajnik Željko Horvatić (PD »Dugi vrh« Varaždin). Savez je promijenio i adresu te se sada sjedište nalazi u Ulici Alojzija Stepinca 1, 42000 Varaždin. Kontakt telefoni su 098/17-43-755 i 091/16-07-824. Jadranka Čoklica

Zovu nas planine

Pod naslovom »Zovu nas planine« od listopada prošle godine emitira se radijska emisija za planinare i ljubitelje prirode. Na valovima Hrvatskoga katoličkog radija svakoga petka u 7.15 sati mogu se čuti brojne zanimljive informacije o pohodima u planini. Prvi dio 15-minutne emisije posvećen je proteklim izletima. U središnjem dijelu dosad je ugostila 30 planinara, odnosno osoba vezanih uz planine i planinarenje. Neki od njih su Ante Vukušić - meteorološki motritelj na Zavižanu, dr. Željko Poljak - dugogodišnji urednik ovog časopisa i autor vodiča »Hrvatske planine« i Tomislav Čanić, dopredsjednik HPS-a.

Izvor informacija o izletima su predstavnici planinarskih društava, koji su shvatili značenje objavljivanja njihovih aktivnosti na radiju, te internet stranice planinarskih društava, kalendar akcija HPS-a i katalog izleta zagrebačkih planinarskih društava Stanice planinarskih vodiča Zagreb. Želja nam je u najavama obuhvatiti što više društava iz cijele Hrvatske, pogotovo ona novoozsnovana. Stoga, šaljite nam najave izleta, svoje dojmove nakon njih, a predložite nam i goste – planinare iz svog okruženja, na e-mail adresu zovunasplanine@plsavez.hr.

Svi oni koji propuste emisije na radiju, mogu ih kasnije pronaći na internetu u arhivi emisija HKR-a na www.hkr.hr. Gordana Ivir

Završena 2. opća planinarska škola HPD-a »Bilo«

Ove je godine Opću planinarsku školu HPD-a »Bilo« s uspjehom završilo 18 planinara. Njima su u petak 20. travnja na prigodnoj svečanosti uručene diplome o završenoj planinarskoj školi. Diplome je, nakon kratkog obraćanja predsjednika društva Ivica Kušeka, uručila voditeljica planinarske škole Ivana Kolar.

Škola je trajala dva i pol mjeseca, a za to su vrijeme planinari u 8 predavanja te 22 obrađene teme i terenske vježbe usvojili sva potrebna teorijska znanja i praktične vještine. Uvodno predavanje održao je prof. dr. Željko Poljak, a ostala iskusni članovi HPD-a »Bilo« i vodiči: Antonija Genc, Ivica Kušek, Boris Majerus, Mladen Pandurić, dr. Tatjana Jurić, dr. Dragica Kramarić, prof. Zoran Pintarić i prof. Miroslav Kanisek. Na predavanjima su planinari mogli naučiti o osnovnim planinarskim temama, od povijesti planinarstva i planinarske organizacije, priprema za odlazak u planinu, planinarske opreme, do kretanja u planini, planinarskih putova i markacija te osnova orijentacije, čitanja zemljovida, zaštite prirode i speleologije. Učilo se i o planinarskoj medicini, opasnostima i prvoj pomoći u planini te stjecala stručna znanja o osnovama alpinizma i »čvorologije«, upotrebi tehničke opreme, ali i prehrani u planini i meteorologiji za planinare.

Ta su znanja potvrđena i izvježbana u praktičnom dijelu terenskom nastavom u četiri izleta na kojima su ih educirali vodiči Ivana Kolar, Antonija Genc, Mladen

Uvodno predavanje održao je dr. Željko Poljak

Pandurić, Ivica Kušek, Boris Majerus, Renato Rac i Ivan Burić, uz stručnu pomoć HGSS-a Stanica Ogulin i Bjelovar.

Zanimljivo je spomenuti da najmlađa polaznica škole ima samo 14 godina dok je najstarija navršila 58 godina. Stečeno su znanje polaznici škole potvrdili na praktičnom i teorijskom dijelu ispita gdje su pokazali nova znanja i usvojene planinarske vještine, na čemu im od srca čestitamo. Vjerujemo da će nakon ove škole uz više sigurnosti i s većim zadovoljstvom odlaziti na

Na dodjeli diploma

planinarske pohode i osvajati mnoge vrhove, a neki se odlučiti i za daljnje specijalističko školovanje i aktivnost u planinarskoj organizaciji.

HPD »Bilo« u Koprivnici posljednjih godina, uz organiziranje brojnih izleta za svoje članove, sve više napora ulaže u edukaciju vodiča i markacista, a prošle je godine počelo organizirati i opću planinarsku školu, koja polaznicima pruža osnovna znanja potrebna za sigurno i ugodno planinarenje. Budući da je većina polaznika ovo iskustvo ocijenila vrlo korisnim, sigurno će i iduće godine biti zainteresiranih za upis u opću planinarsku školu.

Antonija Genc

Pohod Podunavskim pješačkim putem

HPD »Zanatlija« iz Osijeka tradicionalno je 13. put za redom organiziralo pohod Podunavskim pješačkim putem. U nedjelju 22. travnja planinari iz cijele Slavonije, Siska, BiH (Visokoga, Tuzle, Gradačca i Orašja) obilježili su Dan planeta Zemlje masovnim pohodom od Mišinog Brda, preko Aljmaša i uz Dunav do Erduta. Po prekrasnom vremenu, planinari su u Aljmašu imali priliku uživati u čarima Dunava, posebno u besplatnoj vožnji teglenicom od Aljmaša do ušća Drave u Dunav, a potom i u četverosatnom pješačenju od Aljmaša do Erduta. Po dolasku u Erdut dočekali su ih slavonski čobanac i grah s kobasicom, fiš-paprikaš, kolači, palačinke i dobra zabava.

Raspoloženje je bilo na vrlo visokoj razini, a članice HPD-a »Zanatlija« sve su sudionice ugodno iznenadile priredivši bogat švedski stol s kolačima.

Program pohoda upotpunili su članovi HKUD-a »Branko Herceg« iz Erduta dočaravši sudionicima dio slavonske kulturne baštine te pjesme i plesa. Doprinos

organizaciji i izvedbi pohoda dali su i članovi HGSS Stanice Osijek.

U pohodu je sudjelovalo oko 500 planinara iz 18 planinarskih društava. Najbrojnije među njima, sa 77 planinara, bilo je HPD »Sisak«.

Marijan Špiranec

Dvije karlovačke planinarske obljetnice

Izaslanstvo Planinarskog saveza grada Karlovca (koji čine PD »Karlovac«, PK »Horizont« i HPD »Martinščak«) i CEIK-a »Braća Seljan« predvođeni predsjednikom Mladenom Kukom, položila je vijenac na kuću Seljanovih na Gazi u Karlovcu povodom dva značajna događaja iz povijesti karlovačkog planinarstva.

Dana 5. travnja 1871. rođen je u Karlovcu istaknuti istraživač Mirko Seljan, a istoga je dana 1923. osnovana podružnica HPD-a u Karlovcu. Tom osnivačkom sjednicom, na kojoj su bila 22 člana osnivača, predsjedao je Milan Ribar, a zapisnik je vodio Ivan Bartol. Mladen Kuka pročitao je prisutnima odlomke iz originalnog zapisnika skupštine podružnice HPD-a Karlovac, kao i opis prelaska Anda Mirka Seljana 1905. te njegov opis najvišeg vrha Južne Amerike Aconcague. Taj je tekst jedan od najstarijih planinarskih putopisa u nas.

»Na stanici Las Cuevas (3151 m) braća su se iskrčala i popela na obližnji vrh kako bi mogli vidjeti najviši vrh Amerike. Iznad doline Horcones ugledali su tog orijaša, visokog skoro 7000 m i Mirko je tada zapisao: Divan je, strši visoko u nirvanu neba, dižući se kao osamljen div. Po svom sastavu i obliku izgleda kao vulkan koji se je ugasio. U golemom je lancu Anda što

MARIJAN ŠPIRANEC

Prvo teglenicom do ušća Drave Dunav, a onda pješice prema Erdutu

Karlovački planinari uz spomen-obilježje Mirku Seljanu

se pružaju od sjevera prema jugu. S istočne strane pokazuje svoju cjelovitu ljepotu, dok je sa zapadne strane pokriven susjednim planinama... Čovjek postaje sentimentalni. To veličanstvo prirode privlači ga i očarava. Zove buduće generacije da je proučavaju, da se dive tim veličanstvenim tvorevinama na Zemlji... Putniče, kada uđeš među Ande i vidiš oko sebe goleme brdine, golu narav isprebacanu podzemnim silama, sjeti se da prelaziš granicu dva oceana, granicu, koju je narav postavila i htjela učiniti neprolaznom, nu ljudski um i ljudska sila nadvladale su ipak tu zapreku... Kada smo ugledali toga diva, čudne su se misli rodile u nama. Kraljevi naše zemlje sakrili se među oblake, a mali crvici, zemaljski čovjek popeo se na njih i otkrio njihove

tajne. Gospodin usadio je u naše srce plemenitu želju da tražimo i dubemo sve nepoznato dok živimo. Naši pređi i današnje pokoljenje otkriva tajne našega planeta, a naši potomci činit će to isto na drugim planetima, koji se kreću po svemiru.»

Za povijest je značajno to što se u PD-u »Karlovac« čuva originalni zapisnik s osnivačke sjednice podružnice HPD-a. Taj vrijedan povijesni dokument svakako baca svjetlo na povijest planinarstva u gradu na četiri rijeke. Planinarski savez Grada Karlovca posvetit će pozornost tim obljetnicama, posebice sljedeće godine kada se navršava 100. godina utemeljenja podružnice HPD-a u Karlovcu.

Mladen Kuka

Planinar i poštanskim markama pomaže misijama u Africi

Dva desetljeća nakon uvođenja poštanskih maraka u poštanski promet pojavila se filatelija, tj. sustavno skupljanje maraka. Marke su osim kolekcionarske strasti postale i predmetom trgovanja, a cijene maraka i zbirki vrtoglavo su rasle. Osnovana su filatelistička društva, ali i specijalizirane trgovine za prodaju filatelističkih proizvoda.

Kraljevski hobi, kako još nazivaju filateliju, na neobičan je način iskoristio brat Stjepan Dilber iz Hrvatske provincije Družbe Isusove i član planinarskog društva »Sv. Šimun i Juda Tadej« iz Markuševca, koji se od 1955. aktivno bavi planinarenjem. Zanimljivo je da se više od 1485 puta popeo na Sljeme. Osim toga, Stjepan Dilber bio je pokretač izdavanja planinarske knjige Ignaca Munjka »Hrvatske planine i visovi«.

Brat Stjepan još je 60-ih godina prošlog stoljeća tijekom studija u Austriji uvidio da s poštanskim markama može pomoći rođenom bratu Iliji u njegovom misionarskom djelovanju u Africi. U četrdeset i

Poznati filatelist, brat Stjepan Dilber, D.I., za svoj humanitarni rad primio je 2011. priznanje »Ponos Hrvatske«

Poštanski blok afričke države Mozambika. Marke prikazuju planine iz različitih dijelova svijeta, a izdane su 2002. povodom Svjetske godine planina

pet godina, koliko se bavi filatelijom, samo je od prodaje poštanskih maraka osigurao izgradnju triju crkava, ali i pomogao u prikupljanju hrane i školovanju najsiromašnije djece. Stoga mu je 2011. uručeno posebno priznanje »Ponos Hrvatske«.

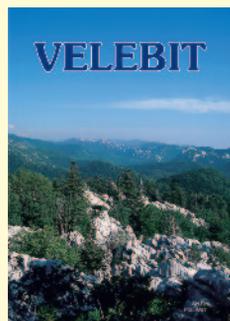
Svi koji žele pridonijeti skupljanju pomoći za misije, bilo poštanskim markama bilo na neki drugi način, mogu se obratiti na adresu: Brat Stjepan Dilber, DI, Palmotićeve 31, p.p. 699, 10001 Zagreb ili putem telefona 01/4803 080. Bez obzira na to kako takva pomoć možda bila skromna, stare narodne poslovice, poput »Zrno po zrno pogača, kamen po kamen palača«, uvjerit će nas da je svaka naša pomoć potrebitima uvijek dobrodošla.

Ivo Aščić

- 9. 6. Dan PD-a Naftaplin**
PD Naftaplin, Zagreb
- 10. 6. Pinklec na pleča...**
PD Pinklec, Sveta Nedelja
pinklec.info@gmail.com
Željko Hajtok, 091/51-88-033
- 10. 6. Pohod po Goranskom planinarskom putu**
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
informacije@zagreb-matica.hr
HPD Zagreb-Matica, 01/48-10-833
- 10. 6. Antunovski piknik**
PD Krndija, Našice
Branko Grubač, 091/55-69-865
- 16. 6. Lipanj u Lipiku**
HPD Lipa, Lipik
Josip Šuprina, 095/90-04-867,
josip.suprina@gmail.com
Vlasta Šepetavec, 098/362-181,
vlasta.sepetavec@podravka.hr
- 16. 6. 37. memorijal Andrija Petrić**
PD Opatija, Opatija
pdopatija@yahoo.com
Boris Petrić, 098/98-21-862
- 17. 6. Plodovi gorja 2012 - Dan bazge**
PD Višnjevica, Ravna Gora
pd-visnjevica@gorskikotar.hr
Blažica Sveticki, 098/260-209
- 17. 6. 60. obljetnica HPD-a Milengrad**
HPD Milengrad, Budinščina
pl. dom, 049/89-36-183
Franjo Jagić, 098/557-095
- 17. 6. Dan istarskih planinara**
Istarski planinarski savez, Pula
Vladimir Rojnić, 098/366-101,
vladimir.rojnic@pu.t-com.hr
- 17. 6. Dan sesvetskih planinara (Dan Lipe) i 55. slet planinara ZPP-a**
HPD Lipa, Sesvete
- 21. 6. Ljetni uspon na Oštru**
PD Željezničar, Gospić
prof. Andrija Benković, 095/84-27-203, 053/574-305
- 22. - 24. 6. Pohod Tri izvora**
PD Tuhobić, Rijeka
Damir Konestra, 098/338-007
Gordan Srok, 098/290-627
- 22. 6. Pohod Javorovom stazom zdravlja**
HPD Javor, Zlatar Bistrica
Marijan Hajnić, 098/742-776
Ivan Šantek, 098/17-21-864, ivan.santek@gmail.com
- 23. 6. 3. svetoivanjski pohod**
PD Izvor, Kalinje
M. Miko, 091/56-30-670
M. Čubrilo, 091/29-12-902
- 23. 6. Tragom viteзова ivanovaca**
PK Ivanec, Ivanec
Tomislav Friščić, 098/92-88-413,
tfriscic@pk-ivanec.hr
Stjepan Kuštelega, 091/76-34-655
- 23. - 24. 6. Međunarodni susret planinara željezničara**
HPD Željezničar, Zagreb
- 24. 6. Pohod na Zavijan povodom Dana državnosti**
PU Panos, Kuterevo
Milan Burić, 099/80-60-360
Josipa Rončević, 098/19-74-845
- 24. 6. Susret na Ivanščici**
HPD Ivančica, Ivanec
Borislav Kušen, 098/90-31-833,
borislav.kusen@gmail.com
- 30. 6. - 1. 7. Petrovo na Petrovom vrhu**
PD Petrov vrh, Daruvar
Slavko Pokorny, 099/23-91-102
Julijus Kolaček, 091/58-67-389
- 30. 6. - 1. 7. Tradicionalni 12. noćni uspon Zora na Učki**
PD Kamenjak, Rijeka
Boris Kurilić, 091/15-03-103
Verdan Grubelić, 091/89- 65-552
- 1. 7. Uspon na Visočicu**
Planinarski savez Ličko- senjske županije, Gospić
Davor Prpić, 099/26-43-868
Marijanka Lopac, 098/97-08-873
- 7. 7. 22. obljetnica Mrkopaljskog planinarskog puta**
HPD Bijeke Stijene, Mrkopalj
Rajko Mamula, 098/447-803
- 7. - 8. 7. Planinarski uspon: Zora na Učki**
PD Opatija, Opatija
pdopatija@yahoo.com
Damir Barić, 099/68-09-492
- 7. - 8. 7. Dani malina na Svilaji**
HPD Zolj, Vrlika
Tomislav Mandarić, 091/16-57-458
Bernard Mučalo, 098/97-12-856
- 7. 7. Tragom prvog organiziranog pl. izleta Gospićana na Velebit**
PD Željezničar, Gospić
Eduard Fajdić, 091/76-31-817
Tomislav Rukavina, 098/245-319

15. 7. **Plodovi gorja 2012 - Dan borovnica - Hodočašće na Božji studenac**
PD Višnjevica, Ravna Gora
pd-visnjevica@gorskikotar.hr
Blažica Sveticki, 098/260-209
15. 7. **Ljetni pohod Vinica - Martinšćak**
HPD Vinica, Duga Resa
Stevica Furdek, 098/17-11-594
15. 7. **25. godišnjica pl. obilaznice Putevi Hahlića - kroz Pakleno do Nebesa**
PD Kamenjak, Rijeka
Boris Kurilić, 091/15-03-103
Verdan Grubelić, 091/89-65-552
20. - 22. 7. **Memorijalni skup »Ivica Plazonić«**
HPD Malačka - Donja Kaštela, Kaštel Stari
Filip Balić, 098/311-797
21. 7. **Hodočašće Svetom Iliji na Biokovu**
HPD Sveti Jure, Zagvozd
Stjepan Roglič, 091/13-01-964
27. - 29. 7. **Dani planinara Ličko-senjske županije**
Planinarski savez Ličko-senjske županije, Gospić
Davor Prpić, 099/26-43-868
Marijanka Lopac, 098/97-08-873
28. 7. **Hodočašće Svetom Juri na Biokovu**
HPD Sveti Jure, Zagvozd
Stjepan Roglič, 091/13-01-964
29. 7. **29. akcija »Kretanjem zdravlju«**
HPD Ivančić, Ivanec
Borislav Kušen, 098/90-31-834,
borislav.kusen@gmail.com
29. 7. **Fešta na Portu, Kaštelansko kulturno ljetno**
HPD Malačka - Donja Kaštela, Kaštel Stari
Petar Penga, 099/73-34-866
30. 7. - 5. 8. **Sedmodnevni pohod Put Oluje**
PU Dinaridi, Split
Ivan Zebić, 091/55-87-611, vranesinj@gmail.com
PU Dinaridi, 095/52-59-769
4. - 5. 8. **Uspón na Sveto brdo za noć punog miseca**
PD Paklenica, Zadar
spvzadar@gmail.com
Predrag Kurtin, 098/429-006
Marijan Buzov, 098/348-437
4. - 5. 8. **USPON NA DINARU**
Hrvatski planinarski savez
HPS, 01/48-24-143, 01/48-23-625
5. 8. **POJ - Pješačenje oko Lokvarskog jezera**
PD Špičunak, Lokve
Vilim Novak, 091/25-28-104
12. 8. **Rokovo u Virovitici**
HPD Papuk, Virovitica
Zvonimir Kovačević, 098/18-52-743, 033/728-618
Vladimir Subota, 098/16-84-839, 033/727-161

PREKO 60% POPUSTA !!!

VELEBIT

Autor: **Ante Pelivan**
- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

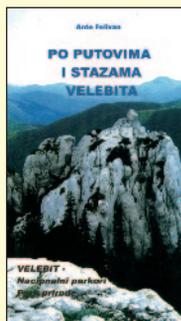
PTICE

Autor: **Davor Krnjeta**
- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija u boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

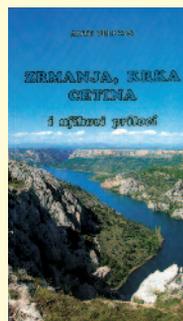
VODIČ PO PRISTUPAČNIM ŠPIJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ

Autor: **Vlado Božić**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA

Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci

Autor: **Ante Pelivan**
- bogato ilustrirani vodič s kartama
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn

Sadašnja **AKCIJSKA** cijena je **290,00 kn**

Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedina no. (poštarina uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/5621-929, Fax: 01/6234-058
e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

PLANINARSKKE KNJIGE!

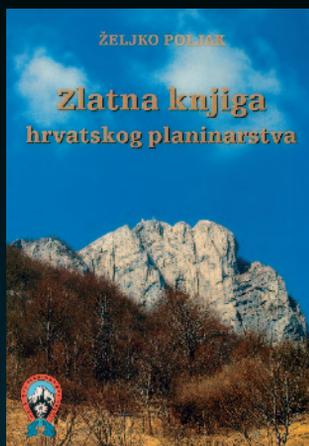

Željko Poljak **ŽIVOT NA PLANINARSKI NAČIN**

Hrvatski planinarski savez, 2005.
344 stranice, 17 × 24 cm, u boji

Memoarskom i autobiografskom knjigom koja sadrži putopise, doživljaje i anegdote najpoznatiji planinarski publicist i urednik »Hrvatskog planinara« prof. dr. Željko Poljak dočarao je najzanimljivije trenutke svojeg planinarskog života.

150 kn

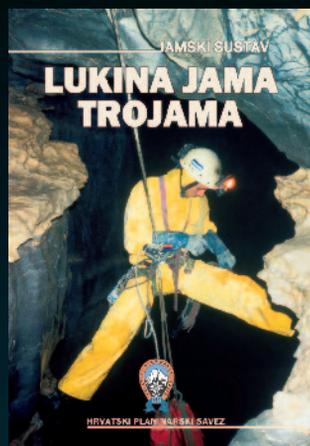

Željko Poljak **ZLATNA KNJIGA HRVATSKOG PLANINARSTVA**

Hrvatski planinarski savez i
»Libera Editio«, 2004.
328 stranica, 22,5 × 30 cm

Ova jedinstvena je knjiga enciklopedijskog tipa svjedoči o razvitku i dosezima planinarstva u Hrvatskoj. Iako sadrži obilje faktografskih podataka, čita se s lakoćom, a pomno odabrane ilustracije otkrivanje povijesti čine zanimljivim. Knjiga je temeljno djelo za istraživanje povijesti hrvatskog planinarstva.

200 kn

Skupina autora **JAMSKI SUSTAV LUKINA JAMA - TROJAMA**

monografija

Hrvatski planinarski savez, 2007.
144 stranice, 17 × 24 cm, u boji

Ova knjiga prva je prava speleološka monografija o nekom speleološkom objektu u Hrvatskoj, a ujedno i živo svjedočanstvo o jedinstvenom otkriću najdublje jame u Hrvatskoj, euforiji koja je pratila istraživanje i svemu što je pratilo taj speleološki podvig

60 kn

Informacije i narudžbe:

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ, Kozarčeva 22, 10000 Zagreb

tel. 01/48-23-624, tel./fax 01/48-24-142, www.plsavez.hr, hps@plsavez.hr